

40 DNŮ S BIBLÍ 2019

Jste *pokřtěni* v Krista

Malý křestní katechismus

Velikonoce a křest

Starověká církev spojovala oslavy Velikonoc se křty nově obrácených. Čtyřicetidenní předvelikonoční postní období (počítáno bez nedělí, tedy od středy, později nazvané Popeleční) sloužilo křestnímu vyučování sboru. Sami křtěnci – tak to uvádí jeruzalémský biskup Cyril (žil v letech 313 - 386) – byli do tajemství a souvislostí křtu uváděni až po samotném obřadu, a sice několika tzv. mystagogickými, tedy vstupními, vysvětlujícími katechesemi. Spojení velikonočních svátků se křtem konvertitů, resp. spojení předvelikonočního období s křestní obnovou sboru, není nahodilé ani magické. Vědomě podtrhuje ústřední pravdu evangelia: Ježíšův jordaný křest došel svého naplnění na Golgotě (Mk 10,38; L 12,50). A tamtéž, na Golgotě, pramení a k témuž, k Ježíšově smrti, pohřbu a vzkříšení, odkazuje náš křest (1K 15,3n; Ř 6,3n; 1Pt 3,21n; 1J 5,6-8).

Letošní program 40 dnů s Biblií se inspiroval touto prastarou starocírkevní tradicí. Chce nově obrácené, ale i dávno pokřtěné znovu uvádět do křestního tajemství. Chce jednotlivce a rodiny i sbory pozvat, aby znovu objevovali a docenili pestré bohatství křtu, jeho dary i závazky, zaslíbení i výzvy. Vždyť se v něm ztělesňuje evangelium.

Materiály 40 dnů s Biblií

V řeckém Novém zákoně se sloveso „*křtít*“ v různých tvarech objevuje v 64 verších, podstatné jméno „*křest*“ ve 13 verších. Jde přitom o něco více než třicet souvislých příběhů či rozprav. Šíře dějových a teologických kontextů či důrazů, jak jsme naznačili výše, vybízí, abychom sledovali tyto rozbíhavé stopy a radovali se z pestré palety křestního daru a závazku.

Pro nedělní kázání vybíráme z novozákonního pokladu texty pojednávající křest, pokud možno, právě v různých souvislostech, osvěcující jej, pokud možno, z různých stran. Čas biblických hodin či domácích skupinek navrhujeme věnovat „křestní přípravě“, případně po-křestní katechesi, tedy inventuře základů naší víry a zbožnosti. Výchozí text slouží jako úvod k dalšímu rozhovoru. Pro osobní čtení, jako podklad k modlitbě, navrhujeme žalmy.

Rozpis 40 dnů s Biblí 2019

	Osobní čtení	Sborové čtení
13. 3.	Ž 42	Křestní vyučování 1: Velký příběh (Ga 3,26-29 ad.)
14. 3.	Ž 43	
15. 3.	Ž 44	
16. 3.	Ž 45	
17. 3.	Ž 46	Mk 1,1-13: Pán přichází
18. 3.	Ž 47	Křestní vyučování 2: Trojjediný Bůh (1J 4,7-16 a Krédo)
19. 3.	Ž 48	
20. 3.	Ž 49	
21. 3.	Ž 50	
22. 3.	Ž 51	
23. 3.	Ž 52	
24. 3.	Ž 53	Mk 10,35-45: Moc služby
25. 3.	Ž 54	Křestní vyučování 3: Odpuštění hříchů a křesťanská svoboda (Ko 2,6-17 a Desatero)
26. 3.	Ž 55	
27. 3.	Ž 56	
28. 3.	Ž 57	
29. 3.	Ž 58	
30. 3.	Ž 59	
31. 3.	Ž 60	Mt 28,16-20: Pán národů
1. 4.	Ž 61	Křestní vyučování 4: Křesťanské povolání (Ko 3,18 – 4,1)
2. 4.	Ž 62	
3. 4.	Ž 63	
4. 4.	Ž 64	
5. 4.	Ž 65	
6. 4.	Ž 66	
7. 4.	Ž 67	Sk 2,32-47: Nové společenství
8. 4.	Ž 68	Křestní vyučování 5: Kristova církev (Ef 4,1-6 a epištola Efezským)
9. 4.	Ž 69	
10. 4.	Ž 70	
11. 4.	Ž 71	
12. 4.	Ž 72	
13. 4.	Ž 73	
14. 4.	Ž 74	1K 10,1-13: Dar a závazek
15. 4.	Ž 75	Křestní vyučování 6: Stůl Páně (1K 11,17-34)
16. 4.	Ž 76	
17. 4.	Ž 77	
18. 4.	Ž 78	
19. 4.	Ž 79	Ř 6,1-11: Jedno s Kristem
20. 4.	Ž 80	
21. 4.	Ž 81	1Pt 3,15 – 4,1: Moc Vzkříšeného

Křestní vyučování 1: Náš velký příběh

Galatským 3,26-29

Křest je osobní, a zároveň veřejná záležitost. Křtem vstupuji do společenství pokřtěných – ve svém sboru, ve své církvi, v naší době a zemi, ale i v církvi minulosti a budoucnosti, u nás a po celém světě. Stávám se součástí Božího lidu napříč generacemi a národy, jednou z postav Božího příběhu, dědicem pokladů i zápasů izraelské víry, lásky a naděje. Vyberte z následujících oddílů aspoň některé a přemýšlejte nad svým křestním dědictvím.

Inventura křestního dědictví

- **Stvoření (Gn 1,26-28)**

Bůh stvořil zemi, aby se stala domovem pro člověka. Člověk se stal správcem této země.
Co to znamená pro nás?

- **Praotcové (Gn 12,1-3)**

Bůh povolal Abrama z Uru na cestu do nové země, aby se namísto rodovým bůžkům klanil Stvořiteli světa.
V čem se podobáme praotcům?

- **Exodus (Ex 19,4-6)**

Hospodin vyvedl Izraele z otročiny, zjevil mu své Jméno a daroval zákon. Izrael měl tvořit společenství, kde vládne spravedlnost a milosrdenství.
Co pro nás znamená izraelský exodus?

- **Proroci, modlitebníci, mudrci (Ž 1,1-3)**

Proroci kritizovali izraelskou nevěru, ale slibovali i smířenou budoucnost. V modlitbách Izraelité hledali Boha uprostřed hojnosti i bídy, štěstí i zmatků. V Písmu, ve všelidské zkušenosti i v běhu světa hledali izraelští mudrci odpovědi na klíčové otázky lidského bytí a jednání.

Jak se mezi námi odráží živý neklid izraelské víry?

- **Židovství (Neh 9,36-37)**

Izrael musel odejít ze své země; v cizině se nově učil důvěřovat Bohu. Po návratu domů Židé vybudovali nový chrám a v dalších staletích, rozdělení do různých hnutí, hledali, co znamená být Božím lidem: Saduceové žili obětní službou, farizeové zase posvěcením všedního dne, zákoníci studiem Písma, esejci odloučením klášterního života a zelóti ozbrojeným bojem proti okupantům. Co z biblické víry je centrální pro nás? Jak hledáme společnou řeč?

- **Židé i Řekové (Ř 1,16)**

Evangelium k vám přišlo od Židů oklikou přes Řeky - píše apoštol do Říma. Přišlo ze země izraelské prostřednictvím Nového zákona, napsaného řecky, s řeckou kulturou dialogu a zvědavosti, díky silnicím a globální moci římského impéria. Co z toho žije mezi námi?

- **Národ, sbor, rodina (Zj 21,23-27)**

Víra je Boží dar, z nebe na nás však nepadla. Našim předkům v 9. století kázali řečtí bratři Cyril a Metoděj. Od té doby u nás evangelium působí: díky mnichům a mniškám, kněžím, kazatelům nebo překladatelům Bible, díky jednotlivým křesťanům zapustilo u nás kořeny a vypůsobilo mnoho dobrého. Někteří jeho svědkové, jako biskup Vojtěch či kněz a učitel Hus, dosvědčili evangelium vlastní krví; také Čeští Bratři museli pro víru mnoho vytrpět. Od koho jsem evangelium slyšel já? A jaké je naše sborové dědictví?

Křestní vyučování 2: Trojjediný Bůh

1. Janův 4,7-16

Vzkříšený Ježíš, Pán nebe i země, pověřil své svědky, aby jeho nové učedníky křtili „*ve jméno Otce i Syna i Duchu svatého*“ (Mt 28,18-20). Kdo je tento Bůh, který na nás ve křtu vkládá své jméno a označuje nás tak za své? Pod jakouže vládu a do jakéhožto společenství nás Kristus uvádí? V koho to věříme, koho uctíváme, komu sloužíme, koho milujeme?

Kdo je náš Bůh?

- Bůh se zjevuje a jedná v „trojtaktu“ lásky: Otec poslal svého Syna, aby byl spasitelem světa. Syn seslal Duchu svatého, aby nás posvětil ve víře a v lásce, aby nás vystrojil k dílu a modlitbě. Co pro nás znamená, že Bůh je Bůh trojjediný? Přemýšlejme o svém Stvořiteli, Spasiteli a Posvětiteli, o svém Otci, Bratru a Pánu. Jak ho vůbec můžeme poznávat? Východiskem pro naše obnovené křestní krédo může být Janova epištola, vodítkem a inspirací text apoštolského vyznání víry či slova, která (nejen) pro své děti klasicky formuloval M. Luther.

Bůh Otec

1J 4,7-16	Apoštolské vyznání víry	Malý katechismus
	<i>Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země.</i>	<i>Věřím, že Bůh stvořil mne a všechna stvoření. Dal mi tělo i duši, oči, uši a všechny údy, rozum a všechny smysly, a s tím vším mě neustále zachovává. Dal mi také oděv a obuv, jídlo a pití, dům a domov, ženu a děti, pole, dobytek a vše, co mám. Všim, co potřebuji k udržení těla a života, mě denně a štědře obdarovává. Chrání mě před nebezpečím, opatruje mě a zachovává od všeho zlého. To vše činí jedině z otcovské, božské dobrotivosti a milosrdenství, bez jakýchkoli mých zásluh a práv. Proto jsem povinen mu za vše děkovat, jej chválit, jemu sloužit a jeho poslouchat.</i>

Bůh Syn

1J 4,7-16	Apoštolské vyznání víry	Malý katechismus
	<p><i>Věřím v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho, jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny, trpěl pod Pontským Pilátem, byl ukřižován, umřel a byl pohřben, sestoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých, vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha Otce všemohoucího, odkud přijde soudit živé a mrtvé.</i></p>	<p><i>Věřím, že Ježíš Kristus, pravý Bůh, Otcem od věčnosti zplozený, a také pravý člověk, zrozený z panny Marie, je můj Pán, který mne, ztraceného a zavrženého člověka, spasil, vykoupil a vysvobodil od všech hříchů, od smrti a od moci ďábla; a to ne zlatem ani stříbrem, ale svou svatou a drahou krví, a svým utrpením bez viny a svou smrtí, abych se stal jeho vlastnictvím a žil pod jeho vládou v jeho království a jemu sloužil ve věčné spravedlnosti, nevinnosti a blaženosti; tak jak on vstal z mrtvých, žije a kraluje na věky.</i></p>

Bůh Duch svatý

1J 4,7-16	Apoštolské vyznání víry	Malý katechismus
	<p><i>Věřím v Ducha svatého, svatou církev obecnou, svatých obcování, hříchů odpuštění, těla z mrtvých vzkříšení a život věčný.</i></p>	<p><i>Věřím, že nemohu svým vlastním rozumem a vlastní silou věřit v Ježíše, svého Pána, ani k němu přijít, ale že Duch svatý mě skrze evangelium povolal, osvětil mě svými dary, posvětil mě a zachoval v pravé víře. Stejně tak celou křesťanskou církev na zemi povolává, shromažďuje, osvěcuje, posvěcuje a v jediné, pravé víře při Ježíši Kristu zachovává. V této křesťanské církvi mně i všem věřícím každého dne štědře odpouští všechny hříchy, v nejposlednější den mě i všechny mrtvé vzkřísí a mě a všechny věřící v Krista obdaří věčným životem.</i></p>

Křestní vyučování 3: Odpuštění hříchů a křesťanská svoboda

Koloským 2,6-17

Křest nám připomíná, že náš život stojí na pevném a plně dostačujícím základu Kristova kříže a vzkříšení. Z něj pramení odpuštění hříchů i svoboda od falešných nároků na naše svědomí; tam začíná nový život. Z čeho nás Kristus osvobodil, co nám odpustil? A z čeho potřebujeme nově vysvobodit, co odpustit?

Osvobození dlužníci

- Ježíš zemřel a z mrtvých vstal - zvítězil nad zotročujícími mocnostmi: hříchem, smrtí, ďáblem. Křest nám připomíná, že i my jsme zemřeli, v Kristu, a vírou že jsme v Kristu vstali ke svobodnému životu. Bůh je v Ježíši náš Vysvoboditel i Pán. A také síla k novému životu podle Ježíšova vzoru, podle Božích představ.
- V Desateru (Ex 20,1-17) najdeme základní požadavky. Pomyslná **první tabule** se týká Božích věcí...

	Jak zní naše obžaloba?	Jaké je naše povolání?
1. <i>Já jsem Hospodin, tvůj Bůh, já jsem tě vyvedl ze země egyptské, z domu služby. Nebudeš mít jiného Boha mimo mne.</i>		
2. <i>Nezobrazíš si Boha...</i>		
3. <i>Nezneužiješ jméno Hospodina, svého Boha...</i>		
4. <i>Pamatuj na den odpočinku, že ti má být svatý...</i>		
5. <i>Cti svého otce i matku...</i>		

- Pomyslná **druhá tabule** se týká věci mého bližního...

	Jak zní naše obžaloba?	Jaké je naše povolání?
6. Nezabiješ.		
7. Nesesmilníš.		
8. Nepokradeš.		
9. Nevydáš proti svému bližnímu křivé svědectví.		
10. Nebudeš dychtit po domě svého bližního...		

- Jde pouze o „deset slov“, o dva jednoduché příkazy a osm prostých zákazů. Kdo je ale kdy dodržel? Co teď?!

Křestní vyučování 4: Křesťanské povolání

Koloským 3,18 – 4,1

„Jak chytře nám Pán Bůh přihrává všechny dobré skutky, k ruce, bohatě a vytrvale, jen je vykonat“ píše Luther v knížce O dobrých skutcích. „Po dobrých skutcích nemusíme složitě pátrat; a na ty ostatní, nápadné a náročné, svémyslné skutky, jako jsou zbožné poutě, stavby chrámů či odpustky, můžeme klidně zapomenout.“

Být lidmi na svém místě

Pro manžele
<p><i>Ženy, podřizujte se svým mužům, jak se sluší na ty, kdo patří Pánu.</i></p> <p><i>Muži, milujte své ženy a nechovejte se k nim drsně.</i></p>
Ef 5,21-33 1Pt 3,1-7

Pro rodiny
<p><i>Děti, poslouchejte ve všem své rodiče, protože se to líbí Pánu.</i></p> <p><i>Otcové, neponižujte své děti, aby nemalomyslněly.</i></p>
Ef 6,1-4

Pro šéfy a podřízené

*Otroci,
poslouchejte ve všem své pozemské
pány, nejen naoko, abyste se jim
po lidsku zalíbili, nýbrž ze srdce,
v bázni Páně. Cokoli děláte, dělejte
upřímně, jako by to nebylo lidem,
ale Pánu, s vědomím, že jako
odměnu dostanete podíl na jeho
království. Váš Pán je Kristus, jemu
sloužíte. Kdo se dopouští křivdy,
dostane za to odplatu. Náš Pán
nikomu nestrání.*

*A vy, páni,
dávejte otrokům, co jim spravedlivě
patří. Pamatujte, že i vy máte
Pána v nebi.*

Ef 6,5-9 | 1Pt 3,18-25

Pro život ve společnosti

1Pt 2,13-17 | Ř 13,1-7

Zásadně

Ko 4,2 | Ef 6,10-18
1Pt 2,11n a 3,8nn
1K 7,17-24 a 13,1-7

Křestní vyučování 5: Kristova církev

Efezským 4,1-6

Následování Krista, jakkoli niterné a osobní, není sólovou záležitostí. Ve světě a před Bohem nestojíme jen každý sám za sebe, nýbrž jsme povoláni žít ve společenství s lidmi.

Proč existuje církev? Co vůbec je církev?

Co je církev?

Odkud pochází? V čem spočívá? K čemu tu je směřuje?
Jakými obrazy apoštol vyjadřuje povolání církve?
Z čeho smíme vycházet, k čemu jsme povoláni, co zůstáváme
Božímu povolání dlužni?

Ef 1,20 – 2,7

(...) I vy jste byli mrtvi pro své viny a hříchy (...), ale Bůh, bohatý v milosrdenství, z velké lásky, již si nás zamiloval, probudil nás k životu spolu s Kristem, když jsme byli mrtvi pro své hříchy...

Ef 2,11-19

*(...) aby z těch dvou, z žida i pohana, stvořil **jednoho nového člověka**, a tak nastolil pokoj (...) máte právo **Božího lidu** a patříte k **Boží rodině**.*

Ef 2,20-22

*(...) v něm jste i vy společně budování v **duchovní příbytek Boží**.*

Ef 4,11-16

*(...) ...k budování **Kristova těla**, až bychom všichni dosáhli jednoty víry a poznání Syna Božího, a tak dorostli zralého **lidství**, měřeno mírou Kristovy plnosti. (...) On je **hlava**, z něho roste celé **tělo**...*

Ef 5,22-33

*(...) Nikdo nemá v nenávisti své tělo, ale živí je a stará se o ně. Tak i Kristus pečuje o církev, vždyť jsme **údy jeho těla**. Proto opustí muž otce i matku a připojí se ke své **manželce**, a budou ti dva **jedno tělo**. Je to velké tajemství, které vztahují na Krista a na církev...*

Křestní vyučování 6: Stůl Páně

1. Korintským 11,17-34

Je-li křest svátostí počátku, je Večeře Páně svátostí na cestu. Opakovaně soustředí náš život – život našeho společenství – na to podstatné, na naše východiska, sílu, cíle.

Jádro věci

- Proč slavíme Večeři Páně?

- Co Večeře Páně znamená a přináší?

- Jaký způsob slavení je tedy nevhodný?

- Jaký způsob oslavy je vhodný?

Biblický a historický původ křtu

Odkud se křest vzal? Podívejme se na jeho biblické zdroje a vzory. Křesťanský obřad očividně navazuje na křest, ke kterému lid Izraele volal Jan, zvaný proto **Křtítel**, a kterému se, k Janovu překvapení, podrobil i Ježíš (Mt 3,1nn). Snad chtěl Ježíš viditelně vyjádřit, že se jakožto „milovaný Syn“ odevzdává do Otcových služeb, příp. že se cele ztotožňuje s lidem Izraele, s Božím „prvorozeným synem“, v jeho bídě i naději (Mt 3,15-17; srov. Ex 4,22). Jan, poslední a největší ze starozákonních proroků (Mt 11,9-14), ohlašoval blížký Hospodinův příchod, inauguraci jeho království uprostřed lidu (Mk 1,2n.7n; srov. Ex 40,1nn; Ex 33,12nn). Nejprve však musí dojít ke třibení izraelské nevěry - k prořezávání sadu, k provívání sklizně na mlatu, k pálení plev, jak Jan s biblickou obrazností líčil Boží soudy (Iz 4,4; 30,27n; 43,2 aj.). Každý Izraelita má vyjít Králi vstříc a upravit mu cestu, a sice „*křtem pokání na odpuštění hříchů*“ a napraveným životem (Mt 3,7nn; L 3,7nn). Ač Ježíš sám nekřtil, navázal na Janovo kázání o Království a o pokání (Mk 1,14n; J 4,2). Také křest, podobný tomu Janovu, Ježíš svým žákům odkázal: křtěnec ho přijímá z rukou křtitele a koná se „*na odpuštění hříchů*“ (Sk 2,38.41; 22,16 aj.). Apoštolský křest však zároveň křest Janův doplňuje a překračuje: pojí se s Božím, resp. Ježíšovým jménem (Mt 28,19; Sk 2,38), s Kristovou smrtí, pohřbem a vzkříšením (Ř 6,3nn), a tedy také s darem Ducha svatého (Mk 1,8; Sk 2,33.38n; 19,1nn; srov. J 7,37-39 aj.). Křesťanský křest navazuje obsahově i formálně na křest janovský, a v zásadních ohledech jej překračuje.

Ani janovský křest však zřejmě nebyl beze vzorů. Mohl navázat na **očistné obřady**, praktikované kněžími v chrámu či farizeji a esény mimo posvátný okrsek (Mk 7,3n; J 2,6; srov. Mt 23,25b). Lišil se však od nich jednak formálně – lidé neponořovali sami sebe, nýbrž byli křtěni někým druhým -, jednak obsahově – Janův křest se pojil s vyznáním a odpuštěním hříchů, s napraveným životem, a ne s rituální, bohoslužebnou čistotou. Jiným vzorem Janovy služby mohl být také obřad, jemuž se podrobovali – a dodnes podrobují - nežidé, muži s celými rodinami, kteří konvertovali k židovství: u mužů tento křest doplňuje obřízku, pro ženy je jedinou přestupní ceremonií.

Rituální očišťování i křest proselytů samy navazují na **starozákonní očistná ustanovení a modelové podněty** (Ex 29,4; 30,17-21; Lv 19; srov. Ex 19,10; 2Kř 5,8nn; Iz 1,16; Ž 51,9). I křest Janův a křest Kristem ustanovený navazují na starozákonní obřady a na židovská očekávání. Oba jsou ohlasem zaslíbení: Hospodin se jednou – v jakémsi novém, definitivním exodu – vrátí na Sijón jako pravý Král Izraele: „*Připravte na poušti cestu Hospodinu (...) Panovník Hospodin přichází s mocí, jeho paže se ujme vlády*“ (Iz 40,1nn; 51,9nn; Oz 2,16nn). Izrael se konečně vrátí z vyhnanství, politického i duchovního (Iz 43,1nn; 52,1-12; 55,12n). Lid, jako kdysi za Mojžíšových časů, znovu projde vodou soudu a očisty, bude obnoven a posvěcen Duchem, osvobozen z područí cizinců, ale i z pout vlastní nevěry: a nastane mesiášský věk, čas nové smlouvy, čas obnoveného Hospodinova kralování nad Izraelem (Iz 43,16-21; Jr 31-33; Ez 36,22nn; Da 7,1nn; srov. Ex 19,10n; Mk 1,1nn). Nový zákon představuje Ježíšovu smrt a vzkříšení právě v souřadnicích tohoto exodu! Ne náhodou Ježíš umírá o svátcích pesachu; ne náhodou Ježíš pesachovému hodu přikládá význam svého obětovaného těla a své prolité krve; ne náhodou své smrti přisuzuje obětní, pesachový, smluvní význam; a ne náhodou nazývá svou smrt „*křtem*“ a „*exodem*“ (L 9,31; 12,50; 22,7-20; J 18,28; 1K 5,7n). Biblickým kořenem a spásně-dějinným modelem Janova, tím spíše Kristova křtu jsou tak přechody Rudého moře a řeky

Jordánu (Ex 14; Joz 3-4; 1K 10,1nn), vysvobození Mojžíše z Nilu, záchrana Noema z vod potopy (Ex 2,3.10; Gn 6-9), ba už samo stvoření země zprostřed vod (Gn 1,1-2.9n; 1Pt 3,19-21; 2Pt 3,5n; srov. Iz 43,16nn; 51,9nn; Ž 89,9-13). Kristovy pašije jsou jakousi reprízou a dokonáním těchto klíčových, zakládajících událostí! Tyto všechny události (vymezení hranic vodstev na počátku, záchrana praotcovy rodiny z potopy, vytažení Mojžíše ze smrtonosného Nilu, vyvedení lidu z otroctví skrz moře a přechod Jordánu do země zaslíbené, ale i návrat z babylonského zajetí „u řek *babylonských*“) a všechny tyto události jako dílo Boží, jako život zachráněný ze smrti, jako Hospodinovo vítězství nad nepřítelem, ba jako „stvoření z ničeho“: ty všechny se jak ozvěnou znovu ozývají „pod způsobou“ Ježíšova jordánského křtu a nově, *plně* se odehrávají a dokonávají v jeho ukřižování a pohřbu, v jeho vzkříšení a vyvýšení, a jednou i v jeho očekávaném návratu. Jako by se tu koncentrovaly a rekapitulovaly, jako by tu svůj důvod i cíl našly celé dějiny spásy (J 1,14; Ef 1,3-14; Ko 1,14-20)! A všechno to - pro Krista – ústí i do našeho křtu (1K 10,1; 1Pt 3,20-22; Ko 2,11-15; 3,10n; J 19,34).

Křest (a Večeře Páně) se ne náhodou podobá i **starozákonním obřadům**, jimiž Hospodin ony veliké činy lidu zvěstoval a v nichž mu obnovoval jejich platnost. Ať už jde o obřizku (Gn 17,6nn) či sabat (Ex 20,8-11; Dt 5,12-15), ať jde o různé oběti a svátky (Ex 13,1-16), o milostivá léta a oddlužení chudých (Lv 25; Dt 15), ať už pomyslíme na Boží přikázání (Lv 25,39-42; Dt 6,20nn): tam všude se - ve „způsobách“ slavnosti, stolování, omývání, každodenních činů - připomínaly a zpřítomňovaly Boží dary stvoření, exodu a smlouvy. Jan Kalvín tyto rituály a ustanovení proto nazývá starozákonními „svátostmi“ (Inst. IV, 14, 18-21): Hospodin jimi v Izraeli zjednával památku svým činům, obnovoval skrze ně jejich platnost, ba sdílel v nich svou stvořitelkou, spasitelnou a pečovatelskou přítomnost. Ozařoval jimi všední den svou slávou a ve všem pozemském tak dával probleskovat svým tvůrčím a vykupitelským skutkům. Izraelitovi i hostu, svobodnému i otrokovi, zajištěnému i nuznému dával tak Bůh vždy znovu podíl na své odvěké dobrotě, ale i na bratrské péči lidu Izraele: O svátcích pesachu se Izraelita radoval ze své svobody, skutečné, anebo doufané - jako by vycházel z Egypta; to proto, že jeho otcové kdysi vyšli z Egypta. V sobotu si odpočinul od své práce, jako Stvořitel odpočinul na počátku a tak korunoval své dílo. O svátcích či při obětech se poveselil a nasytil, postaral se o své potřebné (Ex 20,10n; Dt 12,7.12; 14,28n). Nazveme-li všechny tyto různorodé obřady s Kalvínem „svátostmi“ Starého zákona, potom křest a večeře Páně – navrhují někteří biblisté – také nejsou jedinými „svátostmi“ zákona Nového. Kristovou „svátostí“ - v širším slova smyslu - je pak už samo shromáždění církve, tělo Kristovo, přítomnost křesťanů ve světě (1K 3,16n; 6,19; 12,13nn; Ef 1,22n), zvěstování evangelia a odpuštění hříchů, bratrovo slovo (Ř 10,8-10; J 20,22n), vzájemná služba bratří a sester (Ř 12,1nn); ale i prostřený stůl (1Tm 4,1-5), manželství a rodičovství (Ef 5,32n; 1K 7,14), dítě, o které pečujeme, člověk ve všelijaké bídě (Mt 18,1nn; 25,31nn): Tam všude – a tak různorodě – se s námi přece setkává Pán Ježíš osobně; tam všude dostáváme podíl na jeho díle nového stvoření a exodu, podíl na jeho kříži a vzkříšení, na jeho utrpení i slávě. Tam všude probleskuje Kristova láska a spása, vlada a péče. Přičemž ony dva výsadní, zvláštní a přímé Kristovy (rituální) odkazy, křest a stůl Páně – v teologii tradičně nazývané „svátostmi“ – všechny ostatní projevy Kristovy přítomnosti jaksi zahrnují, osvěcují a staví do jeho světla, uvádí do jeho služeb. Křest – podobně jako starozákonní děje, obřady a svátky – není jen niternou či individuální zkušeností, nýbrž obléká člověka do Krista a vtěluje ho do Kristova společenství. A podobně lámání chleba sytí nejen věřící srdce, nýbrž dotýká se i těla, utváří jednotu těla Kristova a inspiruje nové sdílení statků, novou vzájemnou ohleduplnost (Sk 2,38-47; 1K 10,16n; 11,26-34). Právem mluvíme o „bohoslužbě všedního dne“.

Ve starozákonních „svátostech“ se slévají a zpřítomňují Boží skutky stvoření, exodu, smlouvy, stejně jako naděje na nové stvoření, nový exodus či novou smlouvu. A právě tyto skutky i naděje – nyní

ztělesněné a dokonané v Kristu – se ozývají a zpřítomňují i v našem křtu (a porůznu v oněch dalších „svátostech“). O ně všechny ve křtu jde, do nich všech nás křest vtahuje: pro Krista v něm.

Biblické částky o křtu

Pokusili jsme se stručně popsat křest v jeho biblických dějinách a osvětlit z jeho zdrojů. Zdůrazníme, že jde jen o pokus. Nový zákon nepřináší ucelenou křestní nauku. Také o křtu platí apoštolské upozornění, že „*naše poznání je jen částečné*“, že sestává z částek (a že tedy své ucelené koncepte sestavujeme z částek). Tyto částky však víře stačí! A umožňují případnou kritiku našich představ. Jaké **biblické částky** to jsou? Křest hraje v Novém zákoně různé role, je o něm řeč v různých souvislostech:

- Jak jsme už viděli, křest je spojen se zakládajícími událostmi **Starého zákona**: se stvořením světa (Ř 6,4b; Mt 3,9b), s potopou (1Pt 3,20n; Mt 3,7.12), s povoláním Abrama (Ga 3,27-29; Mt 3,9a), s obřizkou (Ko 2,11n; Mt 3,9), s exodem Izraele a jeho pouštním putováním (1K 10,1; Mt 3,2n), se zaslíbením obnovy a očisty (Sk 22,16; Mk 1,4), se zaslíbením Ducha (Sk 2,14nn; Mt 3,11.16).
- Křest je **ustanoven Kristem** (Mt 28,18-20; Sk 2,38). Ježíš sám se podrobil Janovu křtu pokání; a svou službu, zejména smrt, nazval křtem a kalichem (Mt 3,13nn; Mk 10,38; L 12,50).
- Křest se koná „*ve jméno*“ trojjediného **Boha**, příp. „*ve jméno*“ Ježíšovo: Je tedy v Kristu spojen se společenstvím a dílem Otce, Syna a Ducha svatého (Mt 28,19; Mt 3,16n; Sk 2,32n.39; 1K 1,13.15). Ve křtu a v Duchu vydává Otec svědectví o svém Synu (1J 5,6-9; srov. Mt 3,17).
- Křest má spojitost se zaslíbením, darem a působením **Ducha svatého**: V souvislosti s vodním křtem bývá řeč o „*křtu Duchem*“, ale také o apoštolském vkládání rukou (Sk 2,38n; 8,39; 9,17n; 10,44nn; 19,1-7; srov. Mt 3,11.16).
- Primárním jevištěm křesťanského křtu je **misie**: Křest je dveřmi, jimiž mají národy vstupovat k Pánu Ježíši do učení (Mt 28,16-20; Sk 2,41; 8,12; 10,44nn; srov. Ga 3,27-28).
- O křtu bývá řeč tam, kde Duch svatý připojuje jednotlivce a celé domácnosti ke Kristově **církvi**, k tělu Kristovu (Sk 2,38n.41; 11,16n; 16,14n.30-34; 1K 10,1n; 12,13; srov. 1K 15,29).
- Křest figuruje jako pouto či projev **jednoty** církve při vši rozmanitosti duchovních darů a služeb: Se křtem se pojí **rovnost** a **vzájemnost** věřících napříč generacemi a navzdory rozdílům osobního přesvědčení, zeměpisného a náboženského původu, sociálního postavení, pohlaví (Ga 3,26-29; Ef 4,1nn; 1K 1,13-15; 12,12nn; Sk 2,39.41nn; 10,44nn a 11,15-18; 16,15.33n).
- Křest souvisí s **pokáním**, odpuštěním hříchů, darem očištěného svědomí (Sk 2,38; 22,16; Ko 2,12-15; 1Pt 3,21; srov. Mk 1,4).
- Se křtem se pojí **víra** v Ježíše Pána a Krista, vyznání této víry, resp. věřící vzývání jeho jména, ale také celoživotní srozumívání a „*sžívání*“ víry se křtem (Mk 16,16; Sk 8,12n.37; 16,14n.31-34; Ř 6,3.9.12nn; Ef 4,5; Ko 2,12).
- Křest souvisí se **spasením** ze zmaru světa a z Božího soudu; křest je zároveň zničujícím **soudem** nad starým člověkem a světem (Mk 16,16; Sk 2,38-40; 16,31-34; 1Pt 3,21n; srov. Mt 3,7nn).
- Křest jakožto „*obřizka Kristova*“ je znamením či důkazem **osvobození** z moci ďábla a hříchu, ale také od mojžíšovských, resp. lidských ustanovení a náboženských nabídek (Ko 2,12nn).

- Lidé pokřtěni jsou také **děti Božími**, spoludědici Božího Syna a dědici Abrahamovy smlouvy (Ga 3,26 – 4,7; srov. Mt 3,16n).
- Křest stojí v kontrastu k „levné milosti“ (Ř 6,1nn, srov. 5,20nn): Křest je spojen jednak se **smrtí**, s odložením a pohřbem, svlečením starého člověka, jednak se stvořením a **vzkříšením**, oblečením člověka nového. Pokřtěný je jakožto nový člověk zavázán k zápasu s hříchem, k životu ve „*službě spravedlnosti*“, k umrtvování „*mrtvých skutků*“. Ze sféry hříchu a smrti je vyveden pod vládu Boží a Kristovu, Ducha svatého (Ř 6,5nn; 1K 10,1nn; Ko 2,12nn).
- Nesmíme zde opomenout ani záhadné Pavlovo slovo o křtu **za mrtvé** (1K 15,29). Ať už je jeho historické a teologické pozadí jakékoli, ať už se apoštol k tomuto křtu stavěl jakkoli a ať už jím jeho zastánci vyjadřovali cokoli, v souvislosti 1K 15 je křest „*za mrtvé*“ argumentem pro víru v Kristovo minulé, a tedy i v naše budoucí vzkříšení z mrtvých.
- Křest je „organicky“ (Ř 6,5a) spojen s **Ježíšem** a s Jeho ukřižováním: Jednak je křtem „*ve jméno*“ či „*ve jménu*“ Ježíše (Sk 2,38; 22,16), čímž se křest buď má odlišit od křtu Janova, anebo je vzýván garant křtu, Kristus, jenž se za křtěnce obětoval a křtěnce se ujímá a jemuž se křtěnec odevzdává. Jednak je křest popisován jako oblečení, vnoření „*do Krista*“, sjednocení s Kristem v „*podobnosti jeho smrti*“ (Ř 6,3.5; Ga 3,27; 1K 1,13): Jsme „*pokřtěni do jeho smrti (...) křtem spolu s ním pohřbeni do smrti (...) srostlí s ním v podobnosti jeho smrti*“ (Ř 6,3-5; Ko 2,11n). A to vše, abychom spolu s ním a jako on nově žili a měli účast i na vzkříšení těla (Ř 6,6nn; Ko 2,12nn). Kristův úděl se stává údělem pokřtěného, Kristus se stává životním „*prostorem*“ křesťanovým.

Otevřené křestní otázky

Co jednotlivé částky znamenají? A jak spolu souvisí? Texty Nového zákona interpretují křest očividně v různých souvislostech, ne-li různými způsoby, s různými důrazy. Tato novozákonní **otevřenost** umožňuje – a v dějinách církve umožňovala, ba vyvolávala – i **různá porozumění** křtu. Mezi konfesemi, teology a čtenáři Písma zůstávají některé křestní otázky otevřené; i protestantské tradice – luteráni, reformovaní, baptisté aj. - se mezi sebou v pochopení křtu liší. Je křest lidským činem, anebo dílem Božím? Je křest oznámením a vyznáním, anebo se v něm i něco reálně děje? A co případně? Je křest určen pouze věřícím, anebo mohou, či dokonce mají být křtěny i děti věřících rodičů? Jak je křest spojen s církví, s místním sborem, se členstvím ve sboru? A kdo má, smí křtít? Atd. Novozákonní křestní texty jsou, jak řečeno, v leckterém ohledu otevřené, ne-li přímo mlčenlivé, a jednoznačné odpovědi zřejmě nedávají. Např.:

- Jaká je přesná souvislost **křtu, pokání a odpuštění** hříchů? Je „*křest pokání na odpuštění hříchů*“ (Mk 1,4) počátkem pokání, aktem pokání, anebo výsledkem pokání? Je křest kajícíkovou či snad křtitelovou prosbou o odpuštění hříchů, křtěncovým vyznáním, že mu bylo odpuštěno, Božím příslibem a svědectvím o odpuštění, či samotným aktem odpuštění? Řecká gramatika nedovoluje jednoznačně odpovědět, spíše umožňuje dojít k různým naznačeným výkladům.
- Podobně otevřený je výklad vazby **křtu a Božího Ducha**, křtu vodou a „*křtu Duchem*“ (Sk 2,38n; 19,2-6; 1K 12,13). Je Duch svatý křtitelem, či je křestním darem, „*živlem*“ křtu, do něhož je křtěnec takřikajíc ponořen, anebo snad se křtem souvisí volně jako „*přidaná hodnota*“? Je Duch svatý garantem křtu, jeho vlastním obsahem, anebo je součástí rozsáhlejšího daru spásy, který

vedle křtu, odpuštění, synovství atd. zahrnuje i přítomnost Ducha (Ga 3,26 – 4,7)? Nejednotné je i pořadí: v příbězích knihy Sk křest vodou jednou daru Ducha předchází, jindy na vylití Ducha navazuje či je vylitím Ducha vynucen (Sk 8,15; 10,44nn; 19,5n). Při některých křtech v knize Sk pak Duch není zmíněn (Sk 16,14n.31-34; srov. Ř 6).

- Poměr **křtu a víry** je v novozákonních oddílech význačný. V misijních příbězích knihy Skutků víra křtu předchází a ke křtu vede (2,38n; 16,14n.31-33; Mk 16,16). V epištolách je zas řeč pouze o víře následující; věřící jsou odkazováni k minulému křtu, mají mu rozumět a dle něj žít (Ř 6,3nn; 1K 10,1nn; Ga 3,26nn; Ko 2,12). Ani v příbězích Sk není souvislost víry a křtu vždy přímočará: čteme o Lydiině víře, pokřtěni ale byli všichni v jejím domě (Sk 16,14n); spása je zaslíbena a křest udělen všem v domě žaláříkově, Lukáš ale mluví jen o jeho víře (Sk 16,31-34 v ČSP).
- Obojí, **víra i křest**, se chápou stejných darů: spásy (Mk 16,16; 1Pt 3,21a), odpuštění (Sk 15,9; Sk 22,16 v ČSP), sjednocení s Kristem a jeho křížem (Ga 2,19n; Ř 6,2nn), účasti na těle Kristově (Sk 4,32; 1K 12,13), daru Ducha svatého (Ef 1,13; Sk 2,38). Je víra vlastním příjemcem těchto darů, zatímco křest jakýmsi jejich zvěstným symbolem, resp. metaforickým vyznáním víry? Nebo – obráceně – vírou člověk rozpoznává a přijímá, co mu bylo, je či bude darováno ve křtu? Anebo se snad víra a křest - jako dvě ruce a každá svým způsobem - vztahují k týmž Kristovým darům?
- Antická církev a (nejen) římsko-katolická exegese dodnes ke křtu vztahují i texty zmiňující „pečeť“ Ducha, „osvícení“, „obmytí“, „znovuzrození“, „narození z vody a Ducha“ a „zasvěcení“ (1K 6,11; 2K 1,22; 4,6; Ef 1,13n; 4,30; Tt 3,5; J 3,3.5; 1J 2,20.27 aj.). Je taková četba správná?
- Texty Nového zákona zřejmě neumožňují uzavřít jednoznačně ani otázku **vnější podoby** křtu: ponořením, politím, pokropením? Řecké slovo *baptizó* - křtít znamená doslova „ponořit“ anebo také „omývat, očišťovat“ (srov. Mk 7,3n; Žd 9,10). K provedení křtu se jistě nabízely vodní toky či plochy (Mt 3,6; Sk 8,36; 16,13-15?), městské rybníky, chrámové či soukromé mikve (Sk 2,41?), a také rituální nádoby (J 2,6). „Učení dvanácti apoštolů“, spis asi z přelomu 1. a 2. století, upřednostňuje tekoucí studenou vodu, ale připouští i trojitě polití hlavy (Did VII,1-3).
- I vztah **křtu a církevního „úřadu“** je v Novém zákoně nezřetelný. Vzkříšený Kristus svěřil křest svým učedníkům (Mt 28,16nn; Mk 16,14-16; srov. J 4,2; Sk 1,20nn). Křest ale podle zpráv knihy Sk vykonávali i jiní (8,12.36; 9,18), resp. nelze až na výjimky stanovit, kdo křtem fakticky sloužil (2,41; 10,48; 19,5). Podobný nezáměr o osobu křtitele projevuje i Pavel: nejenže nikde nestanoví, kdo by měl v církvi křtít, nýbrž také zdůrazňuje, že v Korintu pokřtil jen nemnohé – neboť „*Kristus mě neposlal křtít*“ -, ba právě že si nevzpomíná, že by pokřtil někoho dalšího (1K 1,13-17).
- Otevřená zůstává tradičně také otázka **křtu dětí**: Apoštol Pavel křtil – či dával křtít - „*celé domy*“ (Sk 16,15.33; 1K 1,15a). Křtil i děti, pokud byly přítomny? Kniha Sk na křestních místech o dětech nemluví (kromě 2,38n). Je tomu tak proto, že v těchto domácnostech děti nežily; resp. proto, že přítomné děti nemohly evangelium porozumět a ze křtu byly tedy vyňaty - jak tvrdí jedni? Anebo – jak tvrdí druzí - by autor Sk musel výslovně upozornit, že děti nebyly křtěny, neboť starozákonní a helénský termín „*celý dům*“ automaticky zahrnoval i děti, příbuzné, čeládku (lhostejno, zda tyto osoby byly fakticky přítomny)? A nebyli snad apoštolové obřezanými židy, pro které účast nemluvnat na Božích smlouvách byla samozřejmostí? Hraje nějakou roli Ježíšova preference dětí, ba nemluvnat, s ohledem na vstup do Božího království (Mt 18,1-5; L 18,15-17)? Biblické texty nejsou očividně s to rozhodnout, jak tomu se křty dětí fakticky bylo. O církevní praxi rozhoduje spíše takové, či jiné učení: Zahrnuje věřící i jejich děti; anebo předpokládá u křtěnců některé

zkušenosti (např. generální pokání) a mentální schopnosti (porozumění, samostatné rozhodnutí, vlastní slovní vyjádření), které malé děti postrádají?

- Mnohé v našem porozumění křtu se jistě rozhoduje na otázce, kdo je **aktérem** křtu a co je jeho **obsahem**. Je křest vyznáním víry ze strany křtěnce – před lidmi, před Bohem, před duchovním světem? Je zvěstováním církve? Je křest prostředkem, jímž Bůh člověku potvrzuje Kristovo dílo, příp. člověka s Kristem sjednocuje? Nový zákon nikde neříká výslovně, že křest představuje vyznání víry; inkriminované texty však takový výklad jistě umožňují: Např. Ř 6 pak interpretujeme v tom smyslu, že křtem vyznavačsky „symbolizujeme“ pohřeb starého člověka do Kristovy smrti. Právě nad Ř 6 ale musíme připustit, že ne člověk Bohu, ale Bůh člověku tu křtem zvěstuje Kristovo ukřižování a vzkříšení, ba že Bůh člověka „*křtem*“ sjednocuje s Ježíšovým křížem a pohřbem. Není jistě náhodou, že v Novém zákoně je člověk vždy „*křtěn*“ (trpný rod), že je příjemcem, takříkajíc pasivním „objektem“ křtu, a ne jeho činitelem, natož učinitelem. Činitelem křtu je buď církev rukama pověřeného služebníka, nebo – *passivum divinum*, „božský trpný rod“ – Bůh sám, Kristus, Duch. Ke kterému výkladu se přiklonit: k vyznavačskému (člověk vyznává), smluvnímu (Bůh se zavazuje člověku a přijímá křtěnce do svých smluv), či k „svátostnému“ (Bůh jedná s člověkem)? Co konkrétně křtěnec ve křtu dělá: vyznává víru, prosí o víru, kaje se? A co dělá Bůh: zvěstuje a stvrzuje evangelium, sjednocuje člověka s Kristem, dává mu svého Ducha?

Mnohé novozákonní křestní formulace jsou otevřené a umožňují různá uchopení, ba uvádějí naše myšlenky na nové, netušené cesty. O slova novozákonních textů se rozbíjejí jakákoli jednosměrná, příliš uzavřená řešení. Písmo jednak předkládá své vlastní důrazy; jednak dovoluje, vynucuje otevřenou a naslouchající křestní teologii. Takovou, které sluší skromnost vlastní pozice a úcta před odlišným porozuměním: úcta před biblickými slovy a před faktem křtu, připravenost opravovat vlastní nauku, ochota učit se od druhých. Ekumenický dialog mezi reformačními církvemi, ale i dialog protestantko-katolicko-pravoslavný je v tomto smyslu nejen napínavým teologickým cvičením, ale i bratrskou ctností, biblicky danou nutností.

Křest v Církvi bratrské

Čím je křest pro nás? Křest se nám spojuje tradičně asi nejsilněji s osobním svědectvím a se vstupem do sboru. Bývá pro nás prvním zásadním aktem poslušnosti vůči Pánu Ježíši, veřejným vyznáním víry před sborem, přáteli, příbuznými, hosty, příležitostí ke svědectví. Je radostnou vzpomínkou na duchovní narozeniny, oslavou Pána Ježíše, který dodnes buduje svou církev. Křest se mezi námi ovšem tradičně pojí také s různými nejistotami a rozpory. Asi už jen málokdy se o křest přeme, a přece některé otázky zůstávají nezodpovězeny a vymezují názorové hranice. Co křest znamená? Co se v něm děje? Jak souvisí se členstvím v církvi? Jak je tomu se křtem dětí? Lze křest opakovat? Resp. je někdy křest provedený v dětství neplatný? V čem spočívá příprava ke křtu? Jak je tomu se křtem v církvích ekumeny? A jaká forma křtu je správnější, ne-li jediná pravá?

Vyznání českých Bratří, k němuž se hlásíme a ve své Bohoslužebné agendě z něj citujeme (s. 25), učí, že křest a Večeře Páně „*jsou svatá, zevnitřní [tj. vnější], živelná [tj. hmotná] a viditelná znamení, slovem Božím posvěcená a vysvědčená, jimiž se neviditelná milost a pravda věcí těch, jichž jména nesou, vyznamenává a posvátně dává*“ (čl. XII, 1). Křest se od jiné koupele odlišuje určením nebo obsahem, jež mu připisuje a jemuž ho zasvěcuje Boží slovo: nejde v něm o tělesnou hygienu či

osvěžení, ale podtrhuje, potvrzuje a podává se v něm Ježíšovo evangelium, Pán Ježíš sám. Řečeno s naším novým Vyznáním víry (odst. 64): svátosti „*jsou dary, znamení a pečeti Boží milosti... Viditelným způsobem potvrzují vnitřní milost, kterou věřící v Krista přijímají. Tato milost je Bohem veřejně potvrzena skrze církve*“. Anebo jak se praví v Duchovních zásadách (odst. 150): „*Kázání je slovo, které se slyší, svátosti jsou slovo, které se vidí (...) svátosti nepokládáme jenom za prázdné symboly, ale za reálná znamení, která za předpokladu víry dávají to, co znázorňují.*“ Svátosti jsou naším vyznáním víry a zvěstováním evangelia, předně a zásadně však vyznáním Božím, jeho vlastním zvěstováním a sebesdílením. Nejde tedy jenom o symbolické akty, o nápodoby či ilustrace, nýbrž také o „*reálná znamení*“, tj. Boží činná slova a přítomné činy: ve svátostech Bůh - rukama a ústy shromáždění a jeho služebníků – sdílí jednotlivci a svému lidu Kristovo evangelium. Bůh v nich víře ohlašuje, ba dává Krista samotného. Bůh nás - jakožto bytosti z masa a kostí - tělesně, hmatatelně a viditelně vtahuje do svého díla, do dějin svého zjevení a spasení: dává nám podíl na Kristu ukřižovaném, dává nám účast na jeho těle, církvi. A věřící člověk? A sbor věřících? Slavením svátostí vyzýváme, vyznáváme, zvěstujeme Krista. Ve svátostech za něj děkujeme a – jako jednotlivci, ale i jako sbor a církve – ho ve víře přijímáme.

Co je podle našich dokumentů *křest*? „*Jsmo Duchem pokřtěni v jedno tělo (...) Věřící je ve křtu sjednocen s Kristem, a tím se stává součástí jeho těla – církve,*“ říká komentář našeho Vyznání víry (odst. 64n). Bůh nás spojuje s Kristem, takže jsme jeho tělo, součást jeho církve. Duchovní zásady doplňují (odst. 151n): „*Křest je nám svátostí počáteční. Poskytuje křtěnému příležitost vyznat, že zemřel s Kristem (...). Křtíme ale i děti těch, kteří se spoléhají na Boží zaslíbení smlouvy a vyznávají svou víru na místě svých dětí.*“ Boží slovo a sliby, Boží smlouva s jeho církví, ba církve sama, tu byly dávno před námi, před zrodem naší osobní víry – ta se spíše má a smí připojit k věřícím, kteří tu už jsou. Jak misionářským svědectvím za zdi církve, tak uvnitř sboru, z generace na generaci se šíří slovo evangelia. Tato důvěra v Boha otců a matek, důvěra v Boha, který svá zaslíbení daroval nám i našim dětem otevírá u nás možnost křtu dětí. Duchovní zásady shrnují: „*V textech Písma je křest podtržen jako výraz poslušnosti a začlenění do církve. Křest na znamení pokání a víry pečeti odpuštění hříchů a nový život v Kristu. Ten, kdo je pokřtěn, patří Kristu a může se oprávněně spoléhat na Kristovu pomoc a ochranu.*“ Doplňme nepříjemnou námitku, ve Vyznání a Zásadách nezmíněnou: Že lze křtem - a stejně večeří Páně - pro jeho všední, očividně nezázračný, lidský zjev snadno pohrdnout, vyprázdnit jej či dokonce zneužít, pokládat vůbec za zbytečný (srov. L 3,7; 1K 10,1-22; srov. 1K 11,17nn)? A přece nás Bůh právě těmito pozemskými, zemitými prostředky připoutává ke Kristu, k jeho slovům a kříži, k bratřím a sestrám, k této zemi, ale i k naději vzkříšení. A právě takto skromně, a přece zřetelně - a tajemně -, nás uvádí na cestu pokání a víry (1K 10,16-18; 11,26-33; Ř 6,1nn; Ga 3,26nn).

Věřoučné dokumenty Církve bratrské zjevně spojují důrazy vyznavačského, smluvního, ale také svátostného pojetí. V některých otevřených otázkách, jakou je forma či okamžik křtu, zachovávají sborům, kazatelům i jednotlivcům svobodu osobního přesvědčení a lokální tradice. Respektují tedy tematickou polyfonii a naukovou otevřenost Písma, jak jsme je popsali výše. Umožňují nám ptát se vždy znovu biblického textu a s úžasem objevovat nové aspekty křtu. Činí tak v tradici starobratrské hermeneutiky rozlišování „*věci podstatných, služebných a případných*“: Věcmi podstatnými jsou Boží milost a spása v Kristu a tedy na lidské straně víra, láska, naděje. Služebné věci – Písmo, křest, večeře Páně - věcem podstatným slouží, přinášejí a osvětlují Boží dary člověku, plodí, vyživují a vedou víru, lásku i naději. Kolik je při křtu užito vody či kdy přesně je křest vykonán, jsou v této perspektivě

otázky případné, zodpovídané případ od případu, ve shodě s tradicí a svědomím. V podstatném má vládnout svornost, v nepodstatném volnost, ve všem pak láska (Augustin).

Shrnutí

Pokusme se shrnout. Křest je, zaprvé, podobně jako Večeře Páně, **ztělesněným evangeliem**. Jeho základem je „*víra Kristova*“ (Ř 3,26b), Ježíšova věrná poslušnost až na kříž: Kristus sám nám otevírá cestu víry, svou cestu, cestu za ním, s ním, v něm (Ef 1,20 – 2,10; Fp 2,5nn; Ko 3,1nn). Je příhodné, že český výraz „křest“ je přímo odvozen ze slova „Kristus“. Bůh nám ve křtu připomíná a podává, církev ve křtu zvěstuje a slaví, křtěnec ve křtu přijímá a vyznává: že v Kristu nás Bůh povolal a zahrnul do svého příběhu od stvoření po obnovu všeho, do nového exodu a nového stvoření, do svého díla soudu i milosti. Křest ve jméno trojjediného Boha je sumářem dějin spásy, pečetí smlouvy Boží se svým lidem, je stvrzenou a osobně aplikovanou zvěstí o Pánu Ježíši. Křest ve jméno Otce, Syna a Ducha svatého je tedy také „hermeneutickým klíčem“ k Písmu; apoštolské vyznání je krédo křestní: právě takto – trojičně a kristovsky - je třeba číst Bibli (Mt 28,19; Ga 3,26.29).

Zadruhé, Duch svatý křtem viditelně přičleňuje nové údy k tělu Kristovu. Křest je **vstupní branou církve**. Prostorem křtu je věřící sbor, křtí se uprostřed sboru. Křest je jakoby nárysem a obrysem církve: Nový zákon nezná (trvale) nepokřtěné křesťany. Reformátoři proto v minimalistické „definici“ církve (jakože existují i jiné, širší reformační „definice“) mluvili o slovu evangelia a o svátostech: kde jsou tyto přítomny, tam je církev. Totiž církev ne jako lidské sdružení, natož sdružení svémyslné a svéhlavé, nýbrž církev jako dílo Boží, jako stvoření povstalé z Božího slova, jako tělo Krista vtěleného a ukřižovaného, vzkříšeného a vyvýšeného. Bůh buduje svou církev také křtem; a ve křtu rýsuje její hranice i otevírá její dveře.

Křest je, zatřetí, **shrnutím a zadáním křesťanského života**. Kristus zemřel, byl pohřben a vstal z mrtvých; a nám je to darováno, vírou to přijímáme - také „pod způsobou“ křtu. Z evangelia Kristova žijeme - „z víry k víře“, v pokání, v poslušnosti, v trpělivé službě i utrpení. Ba přijímáme Krista osobně a jsme s ním sjednoceni. Pro nás zemřel – a s ním jsme také my umřeli a umíráme; pro nás vstal – a i nám tedy je a bude darován život. Kristus je naším východiskem i cestou, vzorem i silou, naším povoláním i jistotou.

A začtvrté doplňme, že **co Bible nechává otevřené**, smíme a máme nechat otevřené i my; resp. že co Bible nedořikává, to nemusíme, a snad ani nemáme dořikávat. Proto naše řády chtějí přiznávat stejnou hodnotu křtu politím i ponořením, křtu nemluvnat i křtu dospělých. Podobně uznáváme křty provedené v jiných společenstvích Kristovy církve, kde se Kristus zvěstuje a svátosti řádně vysluhují. Každý ať má jistotu svého přesvědčení; nesudme jeden druhého.

David Beňa

40 DNŮ S BIBLÍ 2019

Jste *pokřtěni* v Krista

Podklady pro kazatele a vedoucí

Velikonoce a křest

Starověká církev spojovala oslavy Velikonoc se křty nově obrácených. Čtyřicetidenní předvelikonoční postní období (počítáno bez nedělí, tedy od středy, později nazvané Popeleční) sloužilo křestnímu vyučování sboru. Sami křtěnci – tak to uvádí jeruzalémský biskup Cyril (žil v letech 313 - 386) – byli do tajemství a souvislostí křtu uváděni až po samotném obřadu, a sice několika tzv. mystagogickými, tedy vstupními, vysvětlujícími katechesemi. Spojení velikonočních svátků se křtem konvertitů, resp. spojení předvelikonočního období s křestní obnovou sboru, není nahodilé ani magické. Vědomě podtrhuje ústřední pravdu evangelia: Ježíšův jordaný křest došel svého naplnění na Golgotě (Mk 10,38; L 12,50). A tamtéž, na Golgotě, pramení a k témuž, k Ježíšově smrti, pohřbu a vzkříšení, odkazuje náš křest (1K 15,3n; Ř 6,3n; 1Pt 3,21n; 1J 5,6-8).

Letošní program 40 dnů s Biblí se inspiroval touto prastarou starocírkevní tradicí. Chce nově obrácené, ale i dávno pokřtěné znovu uvádět do křestního tajemství. Chce jednotlivce a rodiny i sbory pozvat, aby znovu objevovali a docenili pestré bohatství křtu, jeho dary i závazky, zaslíbení i výzvy. Vždyť se v něm ztělesňuje evangelium.

Biblický a historický původ křtu

Odkud se křest vzal? Podívejme se na jeho biblické zdroje a vzory. Křesťanský obřad očividně navazuje na křest, ke kterému lid Izraele volal Jan, zvaný proto **Křtitel**, a kterému se, k Janovu překvapení, podrobil i Ježíš (Mt 3,1nn). Snad chtěl Ježíš viditelně vyjádřit, že se jakožto „milovaný Syn“ odevzdává do Otcových služeb, příp. že se cele ztotožňuje s lidem Izraele, s Božím „prvorozeným synem“, v jeho bídě i naději (Mt 3,15-17; srov. Ex 4,22). Jan, poslední a největší ze starozákonních proroků (Mt 11,9-14), ohlašoval blížký Hospodinův příchod, inauguraci jeho království uprostřed lidu (Mk 1,2n.7n; srov. Ex 40,1nn; Ex 33,12nn). Nejprve však musí dojít ke tříbení izraelské nevěry - k prořezávání sadu, k provívání sklizně na mlatu, k pálení plev, jak Jan s biblickou obrazností líčil Boží soudy (Iz 4,4; 30,27n; 43,2 aj.). Každý Izraelita má vyjít Králi vstříc a upravit mu cestu, a sice „*křtem pokání na odpuštění hříchů*“ a napraveným životem (Mt 3,7nn; L 3,7nn). Ač Ježíš sám nekřtil, navázal na Janovo kázání o Království a o pokání (Mk 1,14n; J 4,2). Také křest, podobný tomu Janovu, Ježíš svým žákům odkázal: křtěnec ho přijímá z rukou křtitele a koná se „*na odpuštění hříchů*“ (Sk 2,38.41; 22,16 aj.). Apoštolský křest však zároveň křest Janův doplňuje a překračuje: pojí se s Božím, resp. Ježíšovým jménem (Mt 28,19; Sk 2,38), s Kristovou smrtí, pohřbem a vzkříšením (Ř 6,3nn), a tedy také s darem Ducha svatého (Mk 1,8; Sk 2,33.38n; 19,1nn; srov. J 7,37-39 aj.). Křesťanský křest navazuje obsahově i formálně na křest janovský, a v zásadních ohledech jej překračuje.

Ani janovský křest však zřejmě nebyl beze vzorů. Mohl navázat na **očistné obřady**, praktikované kněžími v chrámu či farizeji a esény mimo posvátný okrsek (Mk 7,3n; J 2,6; srov. Mt 23,25b). Lišil se však od nich jednak formálně – lidé neponořovali sami sebe, nýbrž byli křtěni někým druhým -, jednak obsahově – Janův křest se pojil s vyznáním a odpuštěním hříchů, s napraveným životem, a ne s rituální, bohoslužebnou čistotou. Jiným vzorem Janovy služby mohl být také obřad, jemuž se

podrobovali – a dodnes podrobují - nežidé, muži s celými rodinami, kteří konvertují k židovství: u mužů tento křest doplňuje obřizku, pro ženy je jedinou přestupní ceremonií.

Rituální očišťování i křest proselytů samy navazují na **starozákonní očištná ustanovení a modelové podněty** (Ex 29,4; 30,17-21; Lv 19; srov. Ex 19,10; 2Kr 5,8nn; Iz 1,16; Ž 51,9). I křest Janův a křest Kristem ustanovený navazují na starozákonní obřady a na židovská očekávání. Oba jsou ohlasem zaslíbení: Hospodin se jednou – v jakémsi novém, definitivním exodu – vrátí na Sijón jako pravý Král Izraele: „*Připravte na poušti cestu Hospodinu (...) Panovník Hospodin přichází s mocí, jeho paže se ujme vlády*“ (Iz 40,1nn; 51,9nn; Oz 2,16nn). Izrael se konečně vrátí z vyhnanství, politického i duchovního (Iz 43,1nn; 52,1-12; 55,12n). Lid, jako kdysi za Mojžíšových časů, znovu projde vodou soudu a očisty, bude obnoven a posvěcen Duchem, osvobozen z područí cizinců, ale i z pout vlastní nevěry: a nastane mesiášský věk, čas nové smlouvy, čas obnoveného Hospodinova kralování nad Izraelem (Iz 43,16-21; Jr 31-33; Ez 36,22nn; Da 7,1nn; srov. Ex 19,10n; Mk 1,1nn). Nový zákon představuje Ježíšovu smrt a vzkříšení právě v souřadnicích tohoto exodu! Ne náhodou Ježíš umírá o svátcích pesachu; ne náhodou Ježíš pesachovému hodu přikládá význam svého obětovaného těla a své prolité krve; ne náhodou své smrti přisuzuje obětní, pesachový, smluvní význam; a ne náhodou nazývá svou smrt „*křtem*“ a „*exodem*“ (L 9,31; 12,50; 22,7-20; J 18,28; 1K 5,7n). Biblickým kořenem a spásně-dějinným modelem Janova, tím spíše Kristova křtu jsou tak přechody Rudého moře a řeky Jordánu (Ex 14; Joz 3-4; 1K 10,1nn), vysvobození Mojžíše z Nilu, záchrana Noema z vod potopy (Ex 2,3.10; Gn 6-9), ba už samo stvoření země zprostřed vod (Gn 1,1-2.9n; 1Pt 3,19-21; 2Pt 3,5n; srov. Iz 43,16nn; 51,9nn; Ž 89,9-13). Kristovy pašije jsou jakousi reprízou a dokonáním těchto klíčových, zakládajících událostí! Tyto všechny události (vymezení hranic vodstev na počátku, záchrana praotcovy rodiny z potopy, vytažení Mojžíše ze smrtonosného Nilu, vyvedení lidu z otroctví skrz moře a přechod Jordánu do země zaslíbené, ale i návrat z babylonského zajetí „*u řek babylonských*“) a všechny tyto události jako dílo Boží, jako život zachráněný ze smrti, jako Hospodinovo vítězství nad nepřítelem, ba jako „*stvoření z ničeho*“: ty všechny se jak ozvěnou znovu ozývají „*pod způsobou*“ Ježíšova jordánského křtu a nově, *plně* se odehrávají a dokonávají v jeho ukřížování a pohřbu, v jeho vzkříšení a vyvýšení, a jednou i v jeho očekávaném návratu. Jako by se tu koncentrovaly a rekapitulovaly, jako by tu svůj důvod i cíl našly celé dějiny spásy (J 1,14; Ef 1,3-14; Ko 1,14-20)! A všechno to - pro Krista – ústí i do našeho křtu (1K 10,1; 1Pt 3,20-22; Ko 2,11-15; 3,10n; J 19,34).

Křest (a Večeře Páně) se ne náhodou podobá i **starozákonním obřadům**, jimiž Hospodin ony veliké činy lidu zvěstoval a v nichž mu obnovoval jejich platnost. Ať už jde o obřizku (Gn 17,6nn) či sabat (Ex 20,8-11; Dt 5,12-15), ať jde o různé oběti a svátky (Ex 13,1-16), o milostivá léta a oddlužení chudých (Lv 25; Dt 15), ať už pomyslíme na Boží přikázání (Lv 25,39-42; Dt 6,20nn): tam všude se - ve „*způsobách*“ slavnosti, stolování, omývání, každodenních činů - připomínaly a zpřítomňovaly Boží dary stvoření, exodu a smlouvy. Jan Kalvín tyto rituály a ustanovení proto nazývá starozákonními „*svátostmi*“ (Inst. IV, 14, 18-21): Hospodin jimi v Izraeli zjednával památku svým činům, obnovoval skrze ně jejich platnost, ba sdílel v nich svou stvořitelskou, spasitelnou a pečovatelskou přítomnost. Ozařoval jimi všední den svou slávou a ve všem pozemském tak dával probleskovat svým tvůrčím a vykupitelským skutkům. Izraelitovi i hostu, svobodnému i otrokovi, zajištěnému i nuznému dával tak Bůh vždy znovu podíl na své odvěké dobrotě, ale i na bratrské péči lidu Izraele: O svátcích pesachu se Izraelita radoval ze své svobody, skutečné, anebo doufané - jako by vycházel z Egypta; to proto, že jeho otcové kdysi vyšli z Egypta. V sobotu si odpočinul od své práce, jako Stvořitel odpočinul na počátku a tak korunoval své dílo. O svátcích či při obětech se poveselil a nasytil, postaral se o své potřebné (Ex 20,10n; Dt 12,7.12; 14,28n). Nazveme-li všechny tyto různorodé obřady s Kalvínem

„svátostmi“ Starého zákona, potom křest a večeře Páně – navrhují někteří biblisté – také nejsou jedinými „svátostmi“ zákona Nového. Kristovou „svátostí“ - v širším slova smyslu - je pak už samo shromáždění církve, tělo Kristovo, přítomnost křesťanů ve světě (1K 3,16n; 6,19; 12,13nn; Ef 1,22n), zvěstování evangelia a odpuštění hříchů, bratrovo slovo (Ř 10,8-10; J 20,22n), vzájemná služba bratří a sester (Ř 12,1nn); ale i prostřený stůl (1Tm 4,1-5), manželství a rodičovství (Ef 5,32n; 1K 7,14), dítě, o které pečujeme, člověk ve všelijaké bídě (Mt 18,1nn; 25,31nn): Tam všude – a tak různorodě – se s námi přece setkává Pán Ježíš osobně; tam všude dostáváme podíl na jeho díle nového stvoření a exodu, podíl na jeho kříži a vzkříšení, na jeho utrpení i slávě. Tam všude probleskuje Kristova láska a spása, vlada a péče. Přičemž ony dva výsadní, zvláštní a přímé Kristovy (rituální) odkazy, křest a stůl Páně – v teologii tradičně nazývané „svátostmi“ – všechny ostatní projevy Kristovy přítomnosti jaksi zahrnují, osvěcují a staví do jeho světla, uvádí do jeho služeb. Křest – podobně jako starozákonní děje, obřady a svátky – není jen niternou či individuální zkušeností, nýbrž obléká člověka do Krista a vtěluje ho do Kristova společenství. A podobně lámání chleba sytí nejen věřící srdce, nýbrž dotýká se i těla, utváří jednotu těla Kristova a inspiruje nové sdílení statků, novou vzájemnou ohleduplnost (Sk 2,38-47; 1K 10,16n; 11,26-34). Právem mluvíme o „bohoslužbě všedního dne“.

Ve starozákonních „svátostech“ se slévají a zpřítomňují Boží skutky stvoření, exodu, smlouvy, stejně jako naděje na nové stvoření, nový exodus či novou smlouvu. A právě tyto skutky i naděje – nyní ztělesněné a dokonané v Kristu – se ozývají a zpřítomňují i v našem křtu (a porůznu v oněch dalších „svátostech“). O ně všechny ve křtu jde, do nich všech nás křest vtahuje: pro Krista v něm.

Biblické částky o křtu

Pokusili jsme se stručně popsat křest v jeho biblických dějinách a osvětlit z jeho zdrojů. Zdůrazníme, že jde jen o pokus. Nový zákon nepřináší ucelenou křestní nauku. Také o křtu platí apoštolské upozornění, že „naše poznání je jen částečné“, že sestává z částek (a že tedy své ucelené koncepte sestavujeme z částek). Tyto částky však víře stačí! A umožňují případnou kritiku našich představ. Jaké **biblické částky** to jsou? Křest hraje v Novém zákoně různé role, je o něm řeč v různých souvislostech:

- Jak jsme už viděli, křest je spojen se zakládajícími událostmi **Starého zákona**: se stvořením světa (Ř 6,4b; Mt 3,9b), s potopou (1Pt 3,20n; Mt 3,7.12), s povoláním Abrama (Ga 3,27-29; Mt 3,9a), s obřízkou (Ko 2,11n; Mt 3,9), s exodem Izraele a jeho pouštním putováním (1K 10,1; Mt 3,2n), se zaslíbením obnovy a očisty (Sk 22,16; Mk 1,4), se zaslíbením Ducha (Sk 2,14nn; Mt 3,11.16).
- Křest je **ustanoven Kristem** (Mt 28,18-20; Sk 2,38). Ježíš sám se podrobil Janovu křtu pokání; a svou službu, zejména smrt, nazval křtem a kalichem (Mt 3,13nn; Mk 10,38; L 12,50).
- Křest se koná „ve jméno“ trojjediného **Boha**, příp. „ve jméno“ Ježíšovo: Je tedy v Kristu spojen se společenstvím a dílem Otce, Syna a Ducha svatého (Mt 28,19; Mt 3,16n; Sk 2,32n.39; 1K 1,13.15). Ve křtu a v Duchu vydává Otec svědectví o svém Synu (1J 5,6-9; srov. Mt 3,17).
- Křest má spojitost se zaslíbením, darem a působením **Ducha svatého**: V souvislosti s vodním křtem bývá řeč o „křtu Duchem“, ale také o apoštolském vkládání rukou (Sk 2,38n; 8,39; 9,17n; 10,44nn; 19,1-7; srov. Mt 3,11.16).
- Primárním jevištěm křesťanského křtu je **misie**: Křest je dveřmi, jimiž mají národy vstupovat k Pánu Ježíši do učení (Mt 28,16-20; Sk 2,41; 8,12; 10,44nn; srov. Ga 3,27-28).

- O křtu bývá řeč tam, kde Duch svatý připojuje jednotlivce a celé domácnosti ke Kristově **církvi**, k tělu Kristovu (Sk 2,38n.41; 11,16n; 16,14n.30-34; 1K 10,1n; 12,13; srov. 1K 15,29).
- Křest figuruje jako pouto či projev **jednoty** církve při vší rozmanitosti duchovních darů a služeb: Se křtem se pojí **rovnost** a **vzájemnost** věřících napříč generacemi a navzdory rozdílům osobního přesvědčení, zeměpisného a náboženského původu, sociálního postavení, pohlaví (Ga 3,26-29; Ef 4,1nn; 1K 1,13-15; 12,12nn; Sk 2,39.41nn; 10,44nn a 11,15-18; 16,15.33n).
- Křest souvisí s **pokáním**, odpuštěním hříchů, darem očištěného svědomí (Sk 2,38; 22,16; Ko 2,12-15; 1Pt 3,21; srov. Mk 1,4).
- Se křtem se pojí **víra** v Ježíše Pána a Krista, vyznání této víry, resp. věřící vzývání jeho jména, ale také celoživotní srozumívání a „sžívání“ víry se křtem (Mk 16,16; Sk 8,12n.37; 16,14n.31-34; Ř 6,3.9.12nn; Ef 4,5; Ko 2,12).
- Křest souvisí se **spasením** ze zmaru světa a z Božího soudu; křest je zároveň zničujícím **soudem** nad starým člověkem a světem (Mk 16,16; Sk 2,38-40; 16,31-34; 1Pt 3,21n; srov. Mt 3,7nn).
- Křest jakožto „*obřízka Kristova*“ je znamením či důkazem **osvobození** z moci ďábla a hříchu, ale také od mojžíšovských, resp. lidských ustanovení a náboženských nabídek (Ko 2,12nn).
- Lidé pokřtění jsou také **děťmi Božími**, spoludědici Božího Syna a dědici Abrahamovy smlouvy (Ga 3,26 – 4,7; srov. Mt 3,16n).
- Křest stojí v kontrastu k „levné milosti“ (Ř 6,1nn, srov. 5,20nn): Křest je spojen jednak se **smrtí**, s odložením a pohřbem, svlečením starého člověka, jednak se stvořením a **vzkříšením**, oblečením člověka nového. Pokřtěný je jakožto nový člověk zavázán k zápasu s hříchem, k životu ve „*službě spravedlnosti*“, k umrtvování „*mrtvých skutků*“. Ze sféry hříchu a smrti je vyveden pod vládu Boží a Kristovu, Ducha svatého (Ř 6,5nn; 1K 10,1nn; Ko 2,12nn).
- Nesmíme zde opomenout ani záhadné Pavlovo slovo o křtu **za mrtvé** (1K 15,29). Ať už je jeho historické a teologické pozadí jakékoli, ať už se apoštol k tomuto křtu stavěl jakkoli a ať už jím jeho zastánci vyjadřovali cokoli, v souvislosti 1K 15 je křest „*za mrtvé*“ argumentem pro víru v Kristovo minulé, a tedy i v naše budoucí vzkříšení z mrtvých.
- Křest je „organicky“ (Ř 6,5a) spojen s **Ježíšem** a s Jeho ukřižováním: Jednak je křtem „*ve jméno*“ či „*ve jménu*“ Ježíše (Sk 2,38; 22,16), čímž se křest buď má odlišit od křtu Janova, anebo je vzýván garant křtu, Kristus, jenž se za křtěnce obětoval a křtěnce se ujímá a jemuž se křtěnec odevzdává. Jednak je křest popisován jako oblečení, vnoření „*do Krista*“, sjednocení s Kristem v „*podobnosti jeho smrti*“ (Ř 6,3.5; Ga 3,27; 1K 1,13): Jsme „*pokřtěni do jeho smrti (...) křtem spolu s ním pohřbeni do smrti (...) srostlí s ním v podobnosti jeho smrti*“ (Ř 6,3-5; Ko 2,11n). A to vše, abychom spolu s ním a jako on nově žili a měli účast i na vzkříšení těla (Ř 6,6nn; Ko 2,12nn). Kristův úděl se stává údělem pokřtěného, Kristus se stává životním „prostorem“ křesťanovým.

Otevřené křestní otázky

Co jednotlivé částky znamenají? A jak spolu souvisí? Texty Nového zákona interpretují křest očividně v různých souvislostech, ne-li různými způsoby, s různými důrazy. Tato novozákonní **otevřenost** umožňuje – a v dějinách církve umožňovala, ba vyvolávala – i **různá porozumění** křtu. Mezi

konfesemi, teology a čtenáři Písma zůstávají některé křestní otázky otevřené; i protestantské tradice – luteráni, reformovaní, baptisté aj. - se mezi sebou v pochopení křtu liší. Je křest lidským činem, anebo dílem Božím? Je křest oznámením a vyznáním, anebo se v něm i něco reálně děje? A co případně? Je křest určen pouze věřícím, anebo mohou, či dokonce mají být křtěny i děti věřících rodičů? Jak je křest spojen s církví, s místním sborem, se členstvím ve sboru? A kdo má, smí křtít? Atd. Novozákonní křestní texty jsou, jak řečeno, v leckterém ohledu otevřené, ne-li přímo mlčenlivé, a jednoznačné odpovědi zřejmě nedávají. Např.:

- Jaká je přesná souvislost **křtu, pokání a odpuštění** hříchů? Je „*křest pokání na odpuštění hříchů*“ (Mk 1,4) počátkem pokání, aktem pokání, anebo výsledkem pokání? Je křest kajícíkovou či snad křtitelovou prosbou o odpuštění hříchů, křtěncovým vyznáním, že mu bylo odpuštěno, Božím příslibem a svědectvím o odpuštění, či samotným aktem odpuštění? Řecká gramatika nedovoluje jednoznačně odpovědět, spíše umožňuje dojít k různým naznačeným výkladům.
- Podobně otevřený je výklad vazby **křtu a Božího Ducha**, křtu vodou a „*křtu Duchem*“ (Sk 2,38n; 19,2-6; 1K 12,13). Je Duch svatý křtitelem, či je křestním darem, „živlem“ křtu, do něhož je křtěnec takřikajíc ponořen, anebo snad se křtem souvisí volně jako „přidaná hodnota“? Je Duch svatý garantem křtu, jeho vlastním obsahem, anebo je součástí rozsáhlejšího daru spásy, který vedle křtu, odpuštění, synovství atd. zahrnuje i přítomnost Ducha (Ga 3,26 – 4,7)? Nejednotné je i pořadí: v příbězích knihy Sk křest vodou jednou daru Ducha předchází, jindy na vylití Ducha navazuje či je vylitím Ducha vynucen (Sk 8,15; 10,44n; 19,5n). Při některých křtech v knize Sk pak Duch není zmíněn (Sk 16,14n.31-34; srov. Ř 6).
- Poměr **křtu a víry** je v novozákonních oddílech víceznačný. V misijních příbězích knihy Skutků víra křtu předchází a ke křtu vede (2,38n; 16,14n.31-33; Mk 16,16). V epistolách je zas řeč pouze o víře následující; věřící jsou odkazováni k minulému křtu, mají mu rozumět a dle něj žít (Ř 6,3n; 1K 10,1n; Ga 3,26n; Ko 2,12). Ani v příbězích Sk není souvislost víry a křtu vždy přímočará: čteme o Lydiině víře, pokřtěni ale byli všichni v jejím domě (Sk 16,14n); spása je zaslíbena a křest udělen všem v domě žaláříkově, Lukáš ale mluví jen o jeho víře (Sk 16,31-34 v ČSP).
- Obojí, **víra i křest**, se chápou stejných darů: spásy (Mk 16,16; 1Pt 3,21a), odpuštění (Sk 15,9; Sk 22,16 v ČSP), sjednocení s Kristem a jeho křížem (Ga 2,19n; Ř 6,2n), účasti na těle Kristově (Sk 4,32; 1K 12,13), daru Ducha svatého (Ef 1,13; Sk 2,38). Je víra vlastním příjemcem těchto darů, zatímco křest jakýmsi jejich zvěstným symbolem, resp. metaforickým vyznáním víry? Nebo – obráceně – vírou člověk rozpoznává a přijímá, co mu bylo, je či bude darováno ve křtu? Anebo se snad víra a křest - jako dvě ruce a každá svým způsobem - vztahují k týmž Kristovým darům?
- Antická církev a (nejen) římsko-katolická exegeze dodnes ke křtu vztahují i texty zmiňující „*pečeť*“ Ducha, „*osvícení*“, „*obmytí*“, „*znovuzrození*“, „*narození z vody a Ducha*“ a „*zasvěcení*“ (1K 6,11; 2K 1,22; 4,6; Ef 1,13n; 4,30; Tt 3,5; J 3,3.5; 1J 2,20.27 aj.). Je taková četba správná?
- Texty Nového zákona zřejmě neumožňují uzavřít jednoznačně ani otázku **vnější podoby** křtu: ponořením, politím, pokropením? Řecké slovo *baptizó* - křtít znamená doslova „ponořit“ anebo také „omývat, očišťovat“ (srov. Mk 7,3n; Žd 9,10). K provedení křtu se jistě nabízely vodní toky či plochy (Mt 3,6; Sk 8,36; 16,13-15?), městské rybníky, chrámové či soukromé mikve (Sk 2,41?), a také rituální nádoby (J 2,6). „Učení dvanácti apoštolů“, spis asi z přelomu 1. a 2. století, upřednostňuje tekoucí studenou vodu, ale připouští i trojitě polití hlavy (Did VII,1-3).

- I vztah **křtu a církevního „úřadu“** je v Novém zákoně nezřetelný. Vzkříšený Kristus svěřil křest svým učedníkům (Mt 28,16nn; Mk 16,14-16; srov. J 4,2; Sk 1,20nn). Křest ale podle zpráv knihy Sk vykonávali i jiní (8,12.36; 9,18), resp. nelze až na výjimky stanovit, kdo křtem fakticky sloužil (2,41; 10,48; 19,5). Podobný nezáměr o osobu křtitele projevuje i Pavel: nejenže nikde nestanoví, kdo by měl v církvi křtít, nýbrž také zdůrazňuje, že v Korintu pokřtil jen nemnohé – neboť „*Kristus mě neposlal křtít*“ -, ba právě že si nevzpomíná, že by pokřtil někoho dalšího (1K 1,13-17).
- Otevřená zůstává tradičně také otázka **křtu dětí**: Apoštol Pavel křtil – či dával křtít - „*celé domy*“ (Sk 16,15.33; 1K 1,15a). Křtil i děti, pokud byly přítomny? Kniha Sk na křestních místech o dětech nemluví (kromě 2,38n). Je tomu tak proto, že v těchto domácnostech děti nežily; resp. proto, že přítomné děti nemohly evangelium porozumět a ze křtu byly tedy vyňaty - jak tvrdí jedni? Anebo – jak tvrdí druzí - by autor Sk musel výslovně upozornit, že děti nebyly křtěny, neboť starozákonní a helénský termín „*celý dům*“ automaticky zahrnoval i děti, příbuzné, čeládku (lhostejno, zda tyto osoby byly fakticky přítomny)? A nebyli snad apoštolové obřezanými židy, pro které účast nemluvnat na Božích smlouvách byla samozřejmostí? Hraje nějakou roli Ježíšova preference dětí, ba nemluvnat, s ohledem na vstup do Božího království (Mt 18,1-5; L 18,15-17)? Biblické texty nejsou očividně s to rozhodnout, jak tomu se křty dětí fakticky bylo. O církevní praxi rozhoduje spíše takové, či jiné učení: Zahrnuje věřící i jejich děti; anebo předpokládá u křtěnců některé zkušenosti (např. generální pokání) a mentální schopnosti (porozumění, samostatné rozhodnutí, vlastní slovní vyjádření), které malé děti postrádají?
- Mnohé v našem porozumění křtu se jistě rozhoduje na otázce, kdo je **aktérem** křtu a co je jeho **obsahem**. Je křest vyznáním víry ze strany křtěnce – před lidmi, před Bohem, před duchovním světem? Je zvěstováním církve? Je křest prostředkem, jímž Bůh člověku potvrzuje Kristovo dílo, příp. člověka s Kristem sjednocuje? Nový zákon nikde neříká výslovně, že křest představuje vyznání víry; inkriminované texty však takový výklad jistě umožňují: Např. Ř 6 pak interpretujeme v tom smyslu, že křtem vyznavačsky „symbolizujeme“ pohřeb starého člověka do Kristovy smrti. Právě nad Ř 6 ale musíme připustit, že ne člověk Bohu, ale Bůh člověku tu křtem zvěstuje Kristovo ukřižování a vzkříšení, ba že Bůh člověka „*křtem*“ sjednocuje s Ježíšovým křížem a pohřbem. Není jistě náhodou, že v Novém zákoně je člověk vždy „*křtěn*“ (trpný rod), že je příjemcem, takříkajíc pasivním „objektem“ křtu, a ne jeho činitelem, natož učinitelem. Činitelem křtu je buď církev rukama pověřeného služebníka, nebo – *passivum divinum*, „božský trpný rod“ – Bůh sám, Kristus, Duch. Ke kterému výkladu se přiklonit: k vyznavačskému (člověk vyznává), smluvnímu (Bůh se zavazuje člověku a přijímá křtěnce do svých smluv), či k „svátostnému“ (Bůh jedná s člověkem)? Co konkrétně křtěnec ve křtu dělá: vyznává víru, prosí o víru, kaje se? A co dělá Bůh: zvěstuje a stvrzuje evangelium, sjednocuje člověka s Kristem, dává mu svého Ducha?

Mnohé novozákonní křestní formulace jsou otevřené a umožňují různá uchopení, ba uvádějí naše myšlenky na nové, netušené cesty. O slova novozákonních textů se rozbíjejí jakákoli jednosměrná, příliš uzavřená řešení. Písmo jednak předkládá své vlastní důrazy; jednak dovoluje, vynucuje otevřenou a naslouchající křestní teologii. Takovou, které sluší skromnost vlastní pozice a úcta před odlišným porozuměním: úcta před biblickými slovy a před faktem křtu, připravenost opravovat vlastní nauku, ochota učit se od druhých. Ekumenický dialog mezi reformačními církvemi, ale i dialog protestantko-katolicko-pravoslavný je v tomto smyslu nejen napínavým teologickým cvičením, ale i bratrskou ctností, biblicky danou nutností.

Křest v Církvi bratrské

Čím je křest pro nás? Křest se nám spojuje tradičně asi nejsilněji s osobním svěděním a se vstupem do sboru. Bývá pro nás prvním zásadním aktem poslušnosti vůči Pánu Ježíši, veřejným vyznáním víry před sborem, přáteli, příbuznými, hosty, příležitostí ke svědectví. Je radostnou vzpomínkou na duchovní narozeniny, oslavou Pána Ježíše, který dodnes buduje svou církev. Křest se mezi námi ovšem tradičně pojí také s různými nejistotami a rozpory. Asi už jen málokdy se o křest přeme, a přece některé otázky zůstávají nezodpovězeny a vymezují názorové hranice. Co křest znamená? Co se v něm děje? Jak souvisí se členstvím v církvi? Jak je tomu se křtem dětí? Lze křest opakovat? Resp. je někdy křest provedený v dětství neplatný? V čem spočívá příprava ke křtu? Jak je tomu se křtem v církvích ekumeny? A jaká forma křtu je správnější, ne-li jediná pravá?

Vyznání českých Bratří, k němuž se hlásíme a ve své Bohoslužebné agendě z něj citujeme (s. 25), učí, že křest a Večeře Páně „*jsou svatá, zevnitřní [tj. vnější], živelná [tj. hmotná] a viditelná znamení, slovem Božím posvěcená a vysvědčená, jimiž se neviditelná milost a pravda věcí těch, jichž jména nesou, vyznamenává a posvátně dává*“ (čl. XII, 1). Křest se od jiné koupele odlišuje určením nebo obsahem, jež mu připisuje a jemuž ho zasvěcuje Boží slovo: nejde v něm o tělesnou hygienu či osvěžení, ale podtrhuje, potvrzuje a podává se v něm Ježíšovo evangelium, Pán Ježíš sám. Řečeno s naším novým Vyznáním víry (odst. 64): *svátosti „jsou dary, znamení a pečeti Boží milosti... Viditelným způsobem potvrzují vnitřní milost, kterou věřící v Krista přijímají. Tato milost je Bohem veřejně potvrzena skrze církev*“. Anebo jak se praví v Duchovních zásadách (odst. 150): *„Kázání je slovo, které se slyší, svátosti jsou slovo, které se vidí (...) svátosti nepokládáme jenom za prázdné symboly, ale za reálná znamení, která za předpokladu víry dávají to, co znázorňují*.“ Svátosti jsou naším vyznáním víry a zvěstováním evangelia, předně a zásadně však vyznáním Božím, jeho vlastním zvěstováním a sebesdílením. Nejde tedy jenom o symbolické akty, o nápodoby či ilustrace, nýbrž také o „*reálná znamení*“, tj. Boží činná slova a přítomné činy: ve svátostech Bůh - rukama a ústy shromáždění a jeho služebníků – sdílí jednotlivci a svému lidu Kristovo evangelium. Bůh v nich víře ohlašuje, ba dává Krista samotného. Bůh nás - jakožto bytosti z masa a kostí - tělesně, hmatatelně a viditelně vtahuje do svého díla, do dějin svého zjevení a spasení: dává nám podíl na Kristu ukřižovaném, dává nám účast na jeho těle, církvi. A věřící člověk? A sbor věřících? Slavením svátostí vyzýváme, vyznáváme, zvěstujeme Krista. Ve svátostech za něj děkujeme a – jako jednotlivci, ale i jako sbor a církev – ho ve víře přijímáme.

Co je podle našich dokumentů *křest*? „*Jsmo Duchem pokřtěni v jedno tělo (...) Věřící je ve křtu sjednocen s Kristem, a tím se stává součástí jeho těla – církve,*“ říká komentář našeho Vyznání víry (odst. 64n). Bůh nás spojuje s Kristem, takže jsme jeho tělo, součást jeho církve. Duchovní zásady doplňují (odst. 151n): *„Křest je nám svátostí počáteční. Poskytuje křtěnému příležitost vyznat, že zemřel s Kristem (...). Křtíme ale i děti těch, kteří se spoléhají na Boží zaslíbení smlouvy a vyznávají svou víru na místě svých dětí*.“ Boží slovo a sliby, Boží smlouva s jeho církví, ba církev sama, tu byly dávno před námi, před zrodem naší osobní víry – ta se spíše má a smí připojit k věřícím, kteří tu už jsou. Jak misionářským svěděním za zdi církve, tak uvnitř sboru, z generace na generaci se šíří slovo evangelia. Tato důvěra v Boha otců a matek, důvěra v Boha, který svá zaslíbení daroval nám i našim dětem otevírá u nás možnost křtu dětí. Duchovní zásady shrnují: *„V textech Písma je křest podtržen jako výraz poslušnosti a začlenění do církve. Křest na znamení pokání a víry pečeti odpuštění hříchů a nový život v Kristu. Ten, kdo je pokřtěn, patří Kristu a může se oprávněně spoléhat na*

Kristovu pomoc a ochranu.“ Doplňme nepříjemnou námitku, ve Vyznání a Zásadách nezmíněnou: Že lze křtem - a stejně večeří Páně - pro jeho všední, očividně nezáračný, lidský zjev snadno pohrdnout, vyprázdnit jej či dokonce zneužít, pokládat vůbec za zbytečný (srov. L 3,7; 1K 10,1-22; srov. 1K 11,17nn)? A přece nás Bůh právě těmito pozemskými, zemitými prostředky připoutává ke Kristu, k jeho slovům a kříži, k bratřím a sestrám, k této zemi, ale i k naději vzkříšení. A právě takto skromně, a přece zřetelně - a tajemně -, nás uvádí na cestu pokání a víry (1K 10,16-18; 11,26-33; Ř 6,1nn; Ga 3,26nn).

Věřoučné dokumenty Církve bratrské zjevně spojují důrazy vyznavačského, smluvního, ale také svátostného pojetí. V některých otevřených otázkách, jakou je forma či okamžik křtu, zachovávají sborům, kazatelům i jednotlivcům svobodu osobního přesvědčení a lokální tradice. Respektují tedy tematickou polyfonii a naukovou otevřenost Písma, jak jsme je popsali výše. Umožňují nám ptát se vždy znovu biblického textu a s úžasem objevovat nové aspekty křtu. Činí tak v tradici starobratrské hermeneutiky rozlišování „věci podstatných, služebných a případných“: Věcmi podstatnými jsou Boží milost a spása v Kristu a tedy na lidské straně víra, láska, naděje. Služebné věci – Písmo, křest, večeře Páně - věcem podstatným slouží, přinášejí a osvětlují Boží dary člověku, plodí, vyživují a vedou víru, lásku i naději. Kolik je při křtu užito vody či kdy přesně je křest vykonán, jsou v této perspektivě otázky případné, zodpovídané případ od případu, ve shodě s tradicí a svědomím. V podstatném má vládnout svornost, v nepodstatném volnost, ve všem pak láska (Augustin).

Shrnutí

Pokusme se shrnout. Křest je, zaprvé, podobně jako Večeře Páně, **ztělesněným evangeliem**. Jeho základem je „*víra Kristova*“ (Ř 3,26b), Ježíšova věrná poslušnost až na kříž: Kristus sám nám otevírá cestu víry, *svou cestu*, cestu za ním, s ním, v něm (Ef 1,20 – 2,10; Fp 2,5nn; Ko 3,1nn). Je příhodné, že český výraz „křest“ je přímo odvozen ze slova „Kristus“. Bůh nám ve křtu připomíná a podává, církev ve křtu zvěstuje a slaví, křtěnec ve křtu přijímá a vyznává: že v Kristu nás Bůh povolal a zahrnul do svého příběhu od stvoření po obnovu všeho, do nového exodu a nového stvoření, do svého díla soudu i milosti. Křest ve jméno trojjediného Boha je sumářem dějin spásy, pečetí smlouvy Boží se svým lidem, je stvrzenou a osobně aplikovanou zvěstí o Pánu Ježíši. Křest ve jméno Otce, Syna a Ducha svatého je tedy také „hermeneutickým klíčem“ k Písmu; apoštolské vyznání je krédo křestní: právě takto – trojičně a kristovsky - je třeba číst Bibli (Mt 28,19; Ga 3,26.29).

Zadruhé, Duch svatý křtem viditelně přičleňuje nové údy k tělu Kristovu. Křest je **vstupní branou církve**. Prostorem křtu je věřící sbor, křtí se uprostřed sboru. Křest je jakoby nárysem a obrysem církve: Nový zákon nezná (trvale) nepokřtěné křesťany. Reformátoři proto v minimalistické „definici“ církve (jakože existují i jiné, širší reformační „definice“) mluvili o slovu evangelia a o svátostech: kde jsou tyto přítomny, tam je církev. Totiž církev ne jako lidské sdružení, natož sdružení svémyslné a svéhlavé, nýbrž církev jako dílo Boží, jako stvoření povstalé z Božího slova, jako tělo Krista vtěleného a ukřižovaného, vzkříšeného a vyvýšeného. Bůh buduje svou církev také křtem; a ve křtu rysuje její hranice i otevírá její dveře.

Křest je, zatřetí, **shrnutím a zadáním křesťanského života**. Kristus zemřel, byl pohřben a vstal z mrtvých; a nám je to darováno, vírou to přijímáme - také „pod způsobou“ křtu. Z evangelia Kristova žijeme - „z víry k víře“, v pokání, v poslušnosti, v trpělivé službě i utrpení. Ba přijímáme Krista osobně

a jsme s ním sjednoceni. Pro nás zemřel – a s ním jsme také my umřeli a umíráme; pro nás vstal – a i nám tedy je a bude darován život. Kristus je naším východiskem i cestou, vzorem i silou, naším povoláním i jistotou.

A začtvrté doplňme, že **co Bible nechává otevřené**, smíme a máme nechat otevřené i my; resp. že co Bible nedořikává, to nemusíme, a snad ani nemáme dořikávat. Proto naše řády chtějí přiznávat stejnou hodnotu křtu politím i ponořením, křtu nemluvňat i křtu dospělých. Podobně uznáváme křty provedené v jiných společenstvích Kristovy církve, kde se Kristus zvěstuje a svátosti řádně vysluhují. Každý ať má jistotu svého přesvědčení; nesudíme jeden druhého.

Materiály 40 dnů s Biblí

V řeckém Novém zákoně se sloveso „*křtít*“ v různých tvarech objevuje v 64 verších, podstatné jméno „*křest*“ ve 13 verších. Jde přitom o něco více než třicet souvislých příběhů či rozprav. Šíře dějových a teologických kontextů či důrazů, jak jsme naznačili výše, vybízí, abychom sledovali tyto rozbíhavé stopy a radovali se z pestré palety křestního daru a závazku.

Pro nedělní kázání vybíráme z novozákonního pokladu texty pojednávající křest, pokud možno, právě v různých souvislostech, osvěcující jej, pokud možno, z různých stran. Čas biblických hodin či domácích skupinek navrhujeme věnovat „křestní přípravě“, případně po-křestní katechesi, tedy inventuře základů naší víry a zbožnosti. Výchozí text slouží jako úvod k dalšímu rozhovoru. Pro osobní čtení, jako podklad k modlitbě, navrhujeme žalmy.

David Beňa

Rozpis 40 dnů s Biblí 2019

	Osobní čtení	Sborové čtení
13. 3.	Ž 42	Křestní vyučování 1: Velký příběh (Ga 3,26-29 ad.)
14. 3.	Ž 43	
15. 3.	Ž 44	
16. 3.	Ž 45	
17. 3.	Ž 46	Mk 1,1-13: Pán přichází
18. 3.	Ž 47	Křestní vyučování 2: Trojjediný Bůh (1J 4,7-16 a Krédo)
19. 3.	Ž 48	
20. 3.	Ž 49	
21. 3.	Ž 50	
22. 3.	Ž 51	
23. 3.	Ž 52	
24. 3.	Ž 53	Mk 10,35-45: Moc služby
25. 3.	Ž 54	Křestní vyučování 3: Odpuštění hříchů a křesťanská svoboda (Ko 2,6-17 a Desatero)
26. 3.	Ž 55	
27. 3.	Ž 56	
28. 3.	Ž 57	
29. 3.	Ž 58	
30. 3.	Ž 59	
31. 3.	Ž 60	Mt 28,16-20: Pán národů
1. 4.	Ž 61	Křestní vyučování 4: Křesťanské povolání (Ko 3,18 – 4,1)
2. 4.	Ž 62	
3. 4.	Ž 63	
4. 4.	Ž 64	
5. 4.	Ž 65	
6. 4.	Ž 66	
7. 4.	Ž 67	Sk 2,32-47: Nové společenství
8. 4.	Ž 68	Křestní vyučování 5: Kristova církev (Ef 4,1-6 a epištola Efezským)
9. 4.	Ž 69	
10. 4.	Ž 70	
11. 4.	Ž 71	
12. 4.	Ž 72	
13. 4.	Ž 73	
14. 4.	Ž 74	1K 10,1-13: Dar a závazek
15. 4.	Ž 75	Křestní vyučování 6: Stůl Páně (1K 11,17-34)
16. 4.	Ž 76	
17. 4.	Ž 77	
18. 4.	Ž 78	
19. 4.	Ž 79	Ř 6,1-11: Jedno s Kristem
20. 4.	Ž 80	
21. 4.	Ž 81	1Pt 3,15 – 4,1: Moc Vzkříšeného

Křestní vyučování 1: Náš velký příběh

13. – 16. března (Ga 3,26-29)

Křest je něco osobního, a zároveň veřejného. Křtem jsem přijat do společenství pokřtěných – ve svém sboru, ale i ve své církvi v naší době a zemi; ovšem také v minulosti a budoucnosti, u nás a po celém světě. Stávám se součástí Božího lidu napříč generacemi, postavou Božího příběhu, dědicem izraelské víry, lásky i naděje.

- **Synové a dědicové:** Víra v Krista dělá z člověka dítě Boží, dědice Abrahamova – ve křtu jsme „oblékli“ Syna a Dědice Krista Ježíše (3,27). Apoštol dědictvím myslí synovskou svobodu: dar Ducha a ospravedlnění z víry v Krista ukřižovaného, ne na základě poslušnosti mojžíšovských ustanovení (Ga 3,1-5: 3,8.14; 4,6-7; 5,5.16). Toto dědictví zahrnuje i odkaz izraelských Písem – vyprávění o stvoření, o povolání otců k požehnání národům, o vyjití z otroctví, tvrdá kázání i útěšlivé naděje proroků, modlitby žalmů i naučení mudrců. Tyto příběhy, přikázání, naděje, zápasy, otázky se v Kristu staly i našimi příběhy, úkoly, nadějemi, zápasy (Ga 6,16; Ř 15,4-12; 2Tm 3,15-17; Žd 11,1 – 12,13). Bez židovského dědictví není evangelia!
 - **Stvoření** (Gn 1,26-28): Tato země je i mým domovem; jsem Božím služebníkem, správcem světa.
 - **Praotcové** (Gn 12,1-3): Boží slovo člověka vyvádí z rodových vazeb a návyků k novým obzorům. V nejistotách života připoutává člověka ke spolehlivému Bohu, který tvoří nové věci.
 - **Exodus** (Ex 19,4-6): I nás Bůh vyvádí z otroctví přepjatých očekávání, lži a hříchu – a uvádí nás do svobody víry a poslušnosti. I my jsme dostali od Boha pozemské úkoly a jsme na cestě ke svobodě. Boží slovo nás vysílá do všedních úkolů v rodině, v manželství, ve společnosti, v církvi.
 - **Proroci, žalmy, moudrost** (Ž 1): I nás soudí a pozvedají slova izraelských proroků. Radosti i zmatky izraelských modlitebníků vyživují naše modlitby. I my chceme žít moudře. Bůh jednou rozežene mlhu, v níž nám zatím leckdy dobro splývá se zlem, rozplete uzel našich dobrých úmyslů a zlých skutků, pokřivených vnitřních motivů a fasády vnějšího řádu. Zlo bude potrestáno, dobro odměněno, smrt bude poraženo a zavládne věčný život.
 - **Soud a poexilní židovstvo** (Neh 9,36n): Také bloudíváme v hříchu, procházíme soudy, opouštíme víru. I my hledáme v Písmu vedení, usilujeme o shodu názorů a podle poznané pravdy toužíme žít.
 - **Židé i Řekové** (Ř 1,16): I my – jako Řekové - poznáváme svět a hledáme správná slova pro jeho uchopení. I my – jako římský občan Pavel - smíme ve službách Mesiáše, jak ho zvěstují izraelská Písma, překračovat hranice a dosvědčovat staré evangelium novými slovy.
 - **Národ, sbor, rod** (Zj 21,23-27): Dějiny české církve, církve reformační i katolické, jsou našimi dějinami. Stejně tak tradice mého sboru je i mou tradicí: forma bohoslužby, písně, místní zvyklosti, zaběhnuté služby, aktuální výzvy v obci, rodinné vazby, požehnání, a leckdy i nedořešená napětí a viny. To vše se ve křtu stává mým dědictvím, mou tradicí, mým úkolem, mým břemenem, a také požehnáním; k tomu všemu mohu svým dílem přispět.
- **Dědictví:** V Písmu najdeme vícero různě akcentovaných shrnutí Hospodinova díla a izraelského odkazu (Dt 26; 32; Joz 24; Neh 9; Da 9; Ž 78; 105; 106; 135; 136; Sk 7; Žd 11 atp.).
- *Náš křest, osobní život víry, stejně jako služba našeho sboru dnes a tady jsou součástí širšího Božího díla! Odkaz lidu Izraele (i našich předků) patří k evangeliu, ke sborovému dnešku, k mému životu. Věnujme první setkání „křestních katechesí“ inventuře svého „křestního dědictví“. Navrhujeme otevřít rozpravu krátkým výkladem oddílu z Ga 3; a nad navrženými oddíly – anebo nad některým z jiných biblických shrnutí – poté hovořit o pokladech křesťanského dědictví a jejich dnešním významu. Co je pro nás důležité; na co jsme zapomněli; kde stojíme; kam směřujeme?*

Křestní kázání 1: Pán přichází

17. března (Mk 1,1-13)

Prameny Božích smluv s Izraelem a izraelských dějin se slévají v Janově křtu. Právě zde Bůh také označuje Ježíše za svého Syna. Janovský křest pokání je předznamenáním Ježíšovy mesiášské služby.

1. Prameny: Písma Izraele (Mk 1,1-3)

2. Posel: Křtitel Jan (1,4-8)

3. Pán: Ježíš, Boží Syn (1,9-13)

- **Prameny:** Ježíšovo evangelium (v1) se nese ve znamení Písem (v2: Mal 3,1a; Ex 23,20a | v3: Iz 40,3). Izajáš, jemuž je výrok připsán, slibuje Izraeli v Babylonu, že Hospodin se vrátí a ujme se trůnu (40,10n). Malachiáš ohlašuje, že Bůh spočine v obnoveném chrámu (Ezd 6) a soudem pročistí lid. V Ex 23 slibuje Bůh Mojžíšovi, že jeho posel dovede lid pouští do země zaslíbené; lid však musí být poslušný. Úvodní citát shrnuje smluvní dynamiku SZ, a také vyhocená očekávání Izraele za římské okupace: Dojde k novému *exodu*, Hospodin se opět ujme vlády, Izrael bude *očistěn* soudem (v5.7n.11; srov. Iz 43,1-21; 48,20nn; 51,9nn; 52,7nn; Jr 30-33; Ez 36,22nn; Ž 114). Motiv exodu hraje roli v Mk (v4.9.12n; 6,30nn; 14,12-26). Klíčovou roli hraje také chrámová čistota a Boží kralování (v4n.11; 1,15; 1,21-28.40-44; 5,21nn; 11,1nn; 14,22-25 aj.). Už prvním slovem navazuje Mk na odvěké Boží dílo (v1: Gn 1; srov. Mt 1,1nn; J 1,1nn). K návaznosti evangelia na SZ doporučujeme knihu N. T. Wrighta *Jednoduše Ježíš* (Návrat domů 2017).
- **Posel:** Heroldem evangelia je Jan (v4-9.14; 6,14-29; 9,9-13). Podoben Eliášovi (v6: 2Kr 1,8) shrnuje zvěst SZ ve slovu o „*křtu pokání [metanoia] na odpuštění hříchů*“ (v4), resp. v ohlášení příchodu „*Silnějšího*“, který bude lid „*křtít Duchem svatým*“ (v7n). Měl Jan na mysli Hospodina (v2n), nebo Mesiáše (v1.11)? Janův křest snad navazuje na kultická očišťování (7,3n) či na očekávání konečného exodu (z diaspor a okupace), jehož součástí opět bude očista (Ex 19,10; Joz 3-4; Iz 43,1n; Ez 36,24-26; Za 13,1; J 3,3.5; 13,1nn; 1K 10,1nn) a přítomnost Božího Ducha (Ex 40,34; Iz 32,15; Ez 36,26n; Jo 3). V duchu citátů (Ex 23,20nn; Mal 3,1nn) spočívá příprava na tyto události v pokání. Z gramatiky („*křest pokání na odpuštění hříchů*“) nelze určit, zda je křest završením, či počátkem pokání (srov. Mt 3,7nn; L 4,7nn), kajícíkovým vyznáním či prosbou o odpuštění, nebo pečetí a nástrojem očištění. Jinak než „*křtem pokání*“ se ale Písma nenaplnila, jinak nebylo možné připravit Panovníkovi cestu.
- **Pán:** A jinak než skrze křest pokání – jakkoli je to překvapivé - nepřišel ani Ježíš (v9-13; srov. Mt 3,13-15). Celé dění se v něm koncentruje: spočine na něm Duch a Bůh se k němu přiznává jako k „*milovanému Synu*“ (Iz 42,1; Ž 2,7; Gn 22,2). „*Syny Božími*“ jsou ve SZ andělé, lid Izraele a králové Izraele (Ex 4,22; 2S 7,13n; Iz 41,8n; 44,1-5; 49,1-3; Jb 1,6 aj.): Ježíš reprezentuje Izrael, tohoto neposlušného i trpícího služebníka Božího (Iz 42,1.19n; 52,13nn), davidovského krále, ale i Mojžíše a Eliáše, kteří strávili 40 dní v pustině s Bohem (Ex 34,28; 1Kr 19,1nn), ba Adama, kterého uprostřed zvěře a pokušení obsluhují andělé (v12n; srov. Iz 11,1nn). Je ale i chrámem, místem Boží přítomnosti (v8; 1,41; 14,24). Ba Bohem osobně (v2n), „*Synem člověka*“, jak sám sebe bude označovat (2,1nn aj.; Da 7,13n). Ve křtu sjednocen s lidem, je Mesiáš Ježíš naším soudcem, spasitelem, Bohem. Boží nový příchod, naplnění smluv, se udál v člověku Ježíši (v2n.7: v9).
- *Janův křest je zahrnut do kristovského křtu (v4.8; Sk 2,38n): I s námi se Ježíš ztotožnil. I na nás se vztahuje výzva k pokání a výhled ke Králi. I k nám se Bůh přiznává jako k svým dětem. I my jsme vtaženi do dynamiky smluv s Izraelem. Kázání může zdůraznit Boží pokoru v pokřtěném Ježíši, či hluboké sz kořeny křtu a víry.*
- **Bohoslužebná čtení:** Ž 24; Iz 40,1-11; 2Tm 3,14-15.

Křestní vyučování 2: Trojjediný Bůh

18. – 23. března (1J 4,7-16)

Vzkříšený Ježíš, Pán nebe i země, pověřil své svědky, aby jeho nové učedníky křtili „ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého“ (Mt 28,18-20). Kdo je tento Bůh, který na nás ve křtu vkládá své trojí jméno a označuje nás tak za své? Pod jakouže vládu a do jakéhože společenství nás to Kristus uvádí? V koho to věříme, koho uctíváme, komu sloužíme, koho milujeme?

- **Trojční křest:** „Velké poslání“ z Mt 28 je jedním z nemnoha nz míst, které výslovně zmiňují Boží Trojici. Kristovo panování i misie církve jsou založeny ve svazku Otce, Syna, Ducha svatého. Křest je jaksi vyjevením tohoto tajemství, a pro člověka i takřikajíc vstupní branou do společenství s Otcem díky Kristu mocí Ducha (Mt 3,16n, Sk 2,32-38; 19,1-6; Ga 3,26 – 4,7; Ef 4,4-6; 1J 5,5nn). Se křtem se odnepaměti pojí křtěncovo (a sborové) vyznání víry (srov. formuláře 3 až 5 a 8 v Bohoslužebné agendě CB). Tzv. Apoštolské vyznání je jedním ze starocírkevních křestních kréd, původem z Galie 5. století, navazující na křestní vyznání římské ze 2. století: křtící církev a křtěnec se při křtu hlásí k dílu Otce a Syna a Ducha svatého coby k základu a daru i svého 1. pozemského života, 2. spásy a 3. křesťanského povolání.
- **Trojediný Bůh:** Křesťanská nauka o Boží trojjedinosti (víra v jediného Boha v trojici osob a v trojici Božích osob ve vzájemné jednotě) je pokusem teologicky vyjádřit „trojtakt“ Božího díla v dějinách spásy: *Bůh* se zjevuje, zjevuje *sebe sama*, zjevuje se *skrz sebe sama* (K. Barth); Bůh lidí se stává lidským Bohem, Bohem mezi lidmi; Otec posílá Syna, Syn posílá Ducha, Duch oslavuje Syna a skrze Syna i Otce; Bůh mluví (Slovo), tedy „dýchá“ (Duch). Pojmy církevní nauky, původně filosofické (bytí, podstata) či divadelní (osoba), tu nabývají nečekávaného, nefilosofického i nedivadelního, smyslu. Trojiční nauka, ta starocírkevní i ta znovu kvetoucí ve 20. a 21. století (Barth, Rahner, Ratzinger, Moltmann, Volf, Pospíšil aj.), chce teologicky vyjádřit totéž, co vyprávějí evangelia (o Ježíšově narození, křtu, činnosti, divech, utrpení, vzkříšení, vyvýšení): V Ježíši, stejně jako v Duchu, byl a je při díle Bůh sám – Ježíš dělá věci, které může dělat jedině Bůh (J 1,1nn; 3,16; Mk 1,1nn; Ř 5,-5; 1K 15,23-28; Ef 1,3nn; Ko 1,15-20; Žd 1,1nn); poslušnost Ježíše vůči Otcovi není divadlo, nýbrž je pokračováním odvěké lásky osob Trojice (J 5,19nn; 17,1nn; Mt 26,36nn; Žd 2.5).
- **Bůh je láska** (1J 4,7-16): Korán, který důsledně trvá na Boží samo-jedinosti (Q 4,171; 17,111), nemůže nic takového říci; Boží láska je mu spíše dobrotivou odpovědí na lásku lidskou (2,195; 3,134). Podle Bible Bůh nejenže vášnivě a obětavě miloval svět, pročez poslal svého Syna (J 3,16) i Ducha (Ř 5,5; Ga 5,22), aby svět zahrnul do své lásky; nýbrž už sám v sobě je láskou, sjednocením osob milujících se navzájem. Na této lásce dostává člověk podíl, ba stává se mocí Ducha v Kristu účastníkem Božího života: a to slovem evangelia (2Pt 1,4), vírou (Ga 2,19n), křtem (Ř 6,3n) či láskou k bratřím a sestrám (1J 4,7.12n). Církevní otec Augustin přirovnává v knize „O Trojici“ tuto trojiční doktrínu k pokusu přelévat moře pomocí misky; mezilidská láska ale podle Jana takovou pomyslnou „miskou“ je: Je odpovědí na Boží lásku, jejím odleskem a pokračováním; je místem Boží přítomnosti mezi námi a v nás. Neláska k bratřím je překážkou každé teologie (1J 4,8); láska a poznání Otce i Syna i Ducha svatého jdou naopak ruku v ruce.
- *Křest nám připomíná, že naše víra a spása spočívá v odvěké Boží lásce, v Bohu, který je láska: v Otcovi, který miluje Syna a poslal ho do milovaného světa, aby svět vykoupil; v Synu, který miluje Otce a poslušně se stal jedním z nás, v životě i ve smrti, aby svět získal pro svého Otce; v Duchu, který je dárce a poutem této lásky. Doporučujeme druhé setkání „křestních katechezí“ věnovat připomenutí křestních základů: zvěsti o Boží lásce, nauce o trojjediném Bohu. Východiskem může být výklad janovského textu; pomůckou pro další rozvinutí mohou být formulace Apoštolského vyznání víry nebo příslušné odpovědi z Heidelberského či Malého Lutherova katechismu. Kdo je tento Bůh, který na nás vložil své trojí jméno? A jak ho tedy odpovídajícím způsobem máme uctívat a následovat?*

Křestní kázání 2: Moc služby

24. března (Mk 10,35-45)

Otázka velikosti a moci není Ježíšovou otázkou. Jeho křest je i naším křtem: jeho i naší mocí a velikostí je služba.

1. Vůle k moci (Mk 10,35-40)

2. Moc služby (10,41-44)

3. Ježíšova služba (10,45)

- **Vůle k moci:** Žádost Zebedeovců (Mt 20,20n; 19,28) je snad motivována nadějí Ježíšova vzkříšení (v34c). Otázka po povaze Mesiášovy moci (1,27; 2,5-12; 3,4.20nn; 4,41; 11,1nn; 15,2.18.26; J 6,15) a po pravé velikosti (8,31-33; 9,30-37; 10,32nn; L 22,24-30) se opakuje. Boží kralování není apolitické, nýbrž Boží; v tomto (před)posledním věku nese rysy Ježíšovy (v39.42-45). Kdo bude mít jaký podíl na Kristově moci „*ve slávě*“ (v39), určuje Otec (v40); nyní mají učedníci podíl na Kristově křtu a kalichu (v38n).
- **Křest a kalich:** Metafory křtu a kalicha zřejmě odkazují ke kříži (14,36; L 12,50; srov. Iz 51,17; Jr 25,15), jako k němu ukazoval už jordánský křest (1,11; Iz 42,1; 52,13nn; J 1,29-31). Myslet zde i na svátosti snad není přemrštěné (14,22-25; Ř 6,1nn). Formulace - „*kteřý piji... kterým jsem křtěn*“ - zahrnuje ale i přítomnou Ježíšovu pouť (v45; Žd 5,7-9). Celý jeho život byl „generálním křtem“ (O. Cullmann): Také učedníci jsou povoláni ke službě (v41-45; L 22,25n; J 13,1nn); také učedníci ponosou kříž, ve zkouškách a v mučednictví (8,34nn; L 22,28; J 12,24-26; 1Pt 2,21); také jim k dobru Kristus zemře, ba vtáhne je do své smrti (Ř 6,1nn).
- **Moc služby:** Kontrast moci a služby, resp. výklad služby coby pravé kristovské moci, se opakuje v různých variacích (v41-45; srov. Mt 18,1-5; L 22,24-30; J 13,1nn; 2K 12-13; Iz 52-53). Učedníci se nemají orientovat dle pohanských metod vládnutí, ale podle svého Krále (v39.45; Ř 15,7n; Fp 2,1-11; 1Pt 5,1-4). Mají tvořit alternativní komunitu (3x „*mezi vámi*“), v níž vzájemná služba a služba všem je cestou možná k budoucí velikosti, jistě ale přítomnou kristovskou, skutečnou velikostí a mocí (v44; 1K 12,22-26; 2K 12,9n).
- **Ježíšova služba:** Ježíš jde učedníkům vzorem, vtahuje je do vlastního křtu a služby (v45). Je „*Syn člověka*“ - aramejské označení pro „člověka“, „kohokoliv“, anebo titul božské postavy, který teologie nahradila označením „Syn Boží“ (2,10; 14,62n; Da 7,13n): Ježíš je „*obsluhován*“ anděly, Petrovou tchyní a ženami v učednickém průvodu (1,13.31; 15,40n), sám ale slovem i činem dennodenně „*slouží*“ mnohým. Ve v45 můžeme vidět dva kroky: probíhající službu a budoucí výkupný dar života na kříži. Může ale jít o krok jeden: jako „*výkupné za mnohé*“ a dar života lze chápat Ježíšovu službu; celou Ježíšovu cestu od narození po smrt můžeme vnímat jako dar jeho života a jako „*výkupné za mnohé*“.
- **Výkupné:** NZ užívá *apolytrósis* pro působce (Ř 3,24; 1K 1,30; Ef 1,7; Ko 1,14), obsah (Ef 1,7; Ko 1,14) či fakt spásy (L 21,28; Ř 8,38; Ef 1,14; 4,30). Ježíš je *antilytron* „za všechny“ (1Tm 2,6). *Lytron* (v45) označuje ve SZ výkupné pozemku „propadlého exekuci“ (Lv 25,24nn), oddlužení otroka (19,20), či pokutu hrazenou – nebo neuhraditelnou - poškozeným (Ex 21,30; Nu 35,31-34). Třetí okruh je hebr. slovesem *kpr* spojen se smířícími chrámovými obřady. Jako paralela se nabízí i Nu 3, kde si Bůh bere Lévijské do služeb „*místo prvorozených*“ Izraelitů: lévijská služba při svatyni je náhradou za dlužný život Izraelitů; prvorození, kteří počtem převyšují stav lévijských mužů, musí být vykoupeni stříbrem (Nu 3,5-13.40-51; 18,15; srov. Ex 30,11-16).
- *Pán Ježíš nás – ve „křtu“ své služby, života a kříže – vykupuje: dělá z nás dlužníky svobodné lidi a umožňuje nám službou lidem sloužit Bohu. Jako už v Jordánu, tak i během své služby, a zejména na kříži, byl Ježíš „pokřtěn“ pro nás: vtahuje nás a povolává na stejnou cestu opravdové velikosti - manipulaci a slavomamu světské moci navzdory.*
- **Bohoslužebná čtení:** Ž 116; Iz 52,7-15; 2K 5,14-15

Křestní vyučování 3: Odpuštění hříchů a křesťanská svoboda

25. – 30. března (Ko 2,6-17)

Křest nám připomíná, že náš život stojí na pevném a plně dostačujícím základu Kristova kříže a vzkříšení. Z něj pramení odpuštění hříchů i svoboda od falešných nároků na naše svědomí; tam začíná i náš nový život. Z čeho nás Kristus osvobodil, co nám odpustil? A z čeho potřebujeme nově vysvobodit, co odpustit?

- **Křestní osvobodivé dílo:** Kristovo dílo má široké souvislosti a dopady (Ko 2,1-23): Ježíšovo ukřižování a vzkříšení přineslo věřícím jak odpuštění hříchů, tak zrušení žaloby vůbec (v13n); svlečení, ba smrt a pohřeb starého života, „*těla*“ (ř. *sarx*), a vzkříšení k novému životu (v11-13); osvobození svědomí od falešných nároků, ale i podmanění nadlidských mocností (v9n.15; srov. 1,15nn; 3,1-4). Tyto rozhodující události se neodehrávají v nás, nýbrž mimo naši moc, právě „*v něm*“ a, co se nás týče, jediné „*s ním*“ (v10-13.20; 3,1-4). Chápeme a účastníme se jich vírou ve slovo evangelia (v2.5.7.12; 1,5n.23; 4,3) a křtem (v12); také z toho vyplývající životem svobody, pokání a posvěcení (v16nn; 3,5nn), všední, vzájemně podřízené služby (3,18nn), vzájemné modlitby a utrpení (1,9-14.24; 4,2nn).
- **Křest a obřízka Kristova:** V textu (v11n) křest figuruje jako rozvinutí či vysvětlení („*pohřbeni jsou s ním skrze křest*“) naší účasti na „*obřízce Kristově*“, která „*nebyla vykonána lidskou rukou*“ a spočívá „*ve svlečení těla hříchu*“. Obřízka tu může být metaforou Ježíšova ukřižování pro nás, resp. jeho duchovního, člověku nedisponovatelného obsahu (v11-12 // v13-14). V návaznosti na SZ (Dt 10,16; 30,6; Jr 4,4; srov. Ř 2,25nn) - a v paralele k rabínským interpretacím obřízky co zasvěcení člověka – může odkazovat i k vnitřní intenci obřízky vůbec, a Ježíšovy zejména (Gn 17,1nn; L 2,21; Ř 9,4n; 15,8n; Ga 4,4n). Křest se tu pojí s Ježíšovým pohřbem, resp. smrtí, víra pak se vzkříšením (srov. Ř 6,3nn). V souvislosti Ko 2-3 se nabízí připomenout Lutherovo pojetí křtu jako procesu, který začal smrtí Kristovou, ale skončí až tělesnou smrtí naší: aneb starý Adam umí dobře plavat a je nutné ho denně topit (srov. Ko 3,1nn; Ř 6,12nn; Ga 5,13nn).
- **Starý hřích a nová pokušení:** Ježíšovo ukřižování a vzkříšení – a svlečení našeho starého člověka a vzkříšení nového – se tu koncentruje jednak v odpuštění hříchů, resp. v odstranění žalujícího spisu „*psaného lidskou rukou*“ (v14), čímž se snad myslí Mojžíšův zákon a zneplatnění jeho soudného dopadu (v13n); jednak v opanování mocností (v9n.15.16nn). Obojí spolu souvisí (2,14nn; 1,13-20; srov. Ef 1,20 – 2,10; Žd 2,14n; Mk 1,21nn). Věřícím je v Kristu odpuštěno a jsou vysvobozeni k zápasu proti starým hříchům (3,5nn) a o nový kristovský charakter (3,12nn); neřesti i ctnosti jsou jmenovány ve shodě se základními požadavky zákona (Ex 20; srov. Ř 13,8-10; Ga 5,13nn). Číhá na ně ovšem i nový svod k „*filosofické*“ spekulaci a praxi, související právě s mocnostmi (v15; srov. v4.8.16nn; 3,2): nejde tu o filosofii či vědu jako takovou, nýbrž o (proto)gnostické nauky o vlivu pokrmů, úkonů a svátků, a to jak formě tabu, tak návodného know-how (2,16nn). Věřící se nemají dát „*zajmout*“ a odvléct od Krista (v8) k dietním, rituálním či kalendářním pověrám, jež přináležejí k mocnostem, zajatým a vedeným v triumfu Kristově (v15).
- **Zpovědní zrcadlo:** Křest je odnepaměti příležitostí ke „*generální zpovědi*“ a ke „*zřeknutí se ďábla*“ (srov. Bohoslužebnou agendu CB, formulář 3); „*křestní katecheze*“ je příležitostí k podobné inventuře. Texty, jako Desatero, jsou nejen pro příležitost křtu vhodným „*zpovědním zrcadlem*“, ale i pobídkou k vděčnosti za odpuštění a osvobození ze soudu (srov. v14). Další „*zrcadla*“ či „*katalogy*“ starých neřestí i kýžených ctností najdeme v Mt 5,21-48; Ř 1,18nn; 3,9-20; 1K 6,9-11; Ga 5,19-24; Ef 4,17 – 5,5; Ko 3,5nn aj.
- *Křest nám připomíná, že Ježíš je Pánem mocností a naším Spasitelem: osvobodil nás od opodstatněných žalob, natož od živých nároků, k nové poslušnosti a k životu. Výklad epištolního textu může být úvodem k rozhovoru nad touto svobodou a nad těmito závazky. Texty, jako Desatero, mohou posloužit jako „zpovědní zrcadlo“. Poznáváme, že Boží odpuštění potřebujeme denně, až do smrti!*

Křestní kázání 3: Pán národů

31. března (Mt 28,16-20)

Slabí učedníci dostávají velký úkol i velká zaslíbení. Vzkříšený Kristus ukřižovaný se stal Pánem všech národů; všechny národy se mají stát jeho učedníky.

1. Učedníci a vyslanci (Mt 28,16-17)

2. Ježíšova univerzální moc (28,18)

3. Univerzální pověření učedníků (28,19-20a)

4. Ježíšovo univerzální zaslíbení (28,20b)

- **Ježíšovo univerzální panství:** Janovo a Ježíšovo kázání o obnově Božího kralování nabývá velikonočními událostmi přesných kontur: Hospodin Král přišel v Ježíši z Nazareta; a ve vzkříšení a v nanebevstoupení Ježíš usedl po Boží pravici (26,64 aj.; L 24,26.46nn; Sk 2,32-36; Ř 1,3n; Ef 1,20-23; Fp 2,6-11): Otec mu světil „všechnu moc“ (Iz 11,1nn; Ž 2,6-9; 72,1nn; 89,20-38) „na nebi i na zemi“ (Gn 1,1; Dt 10,14; 32,1; 1Kr 8,27; Ž 57,10-12), tzn., že jeho vláda se týká nejen Izraele, ale i „všech národů“ (10,5.18; 20,19; 21,43), že jeho naučení, vyřčená v učednickém kruhu, mají všeobecnou platnost (12,18; 24,14) a že jeho přítomnost mezi učedníky nepotrvá okamžik, nýbrž „po všechny dny do skonání tohoto věku“ (1K 15,23nn aj.).
- **Univerzální mise učedníků:** Univerzálnímu Ježíšovu panství odpovídá univerzální poslání - ne však panské, nýbrž učitelské (v19n): „*Jděte a učte všechny národy [a za učedníky získávejte všechny národy], křtíce je ve jménu Otce a Syna a Ducha svatého a vyučující je všemu, co jsem vám přikázal.*“ Pán „nebe i země“ nemá jen židovské žáky, nýbrž i žáky z jiných národů (jinak 10,5n), jeho žáky nemají být pouze jednotlivci, nýbrž celá *ethné*, celé komunity spojené jazykem, příbuzenstvím, zvyky, dějinami, územím či náboženstvím (Ř 1,13-16). „Metodou“ misie k národům - dvě přičestí: *baptizantes, didaskontes* - je obřad křtu a výuka v Ježíšových přikázáních (jinak 10,7nn). Označuje formulace „*ve jméno...*“ (*eis to onoma*) původce, garanta, činitele křtu? Či se pokřtění stávají majetkem nositele vzývaného jména?
- **Trojice:** *Křest* v Mt 28 poodhaluje vnitřní dynamiku Božího života, resp. dějin spásy (3,16n; J 14-17; Ř 8 aj.), a shrnuje „doktrínální“ založení učednické misie v *missio Dei* (Otec poslal Syna, Syn posílá Ducha: Duch přivádí k Synu, aby oslavil Otce). *Vyučování* v Ježíšových přikázáních se týká etické stránky, resp. obsahu misie. Učednická misie vytváří z národů, resp. v národech, školy pokřtěných, kteří se na způsob „starého“ Izraele učí „*zachovávat*“ přikázání Kristova (Mt 5-7; Ex 19,4-6). Kristova vláda se uskutečňuje křtem a výukou, mezilidsky, jeho moc je mocí kříže, mocí lidského slova a příkladu.
- **Učedníci:** Ježíšova škola je školou na cestě, překračující hranice Božího lidu („*Jděte*“), přičemž Pán Ježíš putuje se svými žáky (v20). Ti se mu klaněli, někteří ale pochybovali – snad o Ježíšově totožnosti, snad o smyslu Ježíšova vzkříšení, snad o své vhodnosti (v17; J 20,24-31). I tito pochybující jsou vysláni.
- *Křtem jsme vtaženi do obecenství Otce a Syna a Ducha svatého. Křest je jedním z projevů Kristova panování, a přece jsme ho přijali z rukou lidí. Vstoupili jsme jím do školy, která předává „dogma“ i „étos“, prostírá se však - a nelze jinak - od národa k národu, a přes jejich hranice, od jedné kultury k další, z jedné generace ke druhé. Kázání může povzbudit, abychom neztráceli ze zřetele, že naše služba, jakkoli drobná a osobní, dávno „prokvasila“, a chce nově „prokvasit“ i celé národy - i ten náš; a že Kristus Pán je v tom s námi. Pracujeme „lokálně“, Pán má ale „univerzální“ záběr.*
- **Bohoslužebná čtení:** Ž 117; Iz 42,1-7; Sk 18,9b-10.

Křestní vyučování 4: Křesťanské povolání

1. – 6. dubna (Ko 3,18 – 4,1)

„Jak chytře nám Pán Bůh přihrává všechny dobré skutky, k ruce, bohatě a vytrvale, jen je vykonat“ říká Luther v kázání O dobrých skutcích. „Po dobrých skutcích nemusíme složitě pátrat; a na ty ostatní, nápadné a náročné, svémyslné skutky, jako jsou zbožné poutě, stavby chrámů či odpustky, můžeme klidně zapomenout.“ Dobré je to, co Bůh přikazuje, k čemu nás povolal – v manželství, v rodině, v zaměstnání i ve společnosti.

- **Řády světa:** Boží Syn se stal člověkem, abychom se my stali... lidmi. Víra se nerýmuje s přemrštěností, neodvrací se od obvyčejnosti života, nýbrž uplatňuje se právě ve skromném rámci všedních úkolů. „V Kristu“ se „stavovské rozdíly“ stírají (Ga 3,26-29; 1K 7,19; 12,12n; Ko 3,10n); Kristus zároveň světské řády neruší (Mt 5,17nn; 1K 7,17-24). Středověká nauka rozlišovala „trojí lid“: vládce, učitele či duchovní, poddané; reformační tradice mluví o čtverém „povolání“ („úřadu“, mandátu): k životu manželskému a rodinnému, k životu pracovnímu, politickému, církevnímu. Na svém světském místě člověk žije před Boží tváří.
- **Boží řády:** Apoštolové učí věřící, jak žít v pozemském povolání; Luther mluví o „domácích tabulkách“ (Ko 3,18-21; Ef 5,21 – 6,9; 1Pt 2,11 – 3,9). Důvodem i cílem tohoto étosu je Kristus: „v něm“ kristovec jedná, jemu slouží, jemu skládá účty, jeho napodobuje. Řády jsou hierarchické: jedna strana - manžel, rodič, pán, vrchnosti – je nositelem autority; druhá strana – manželka, děti, služebníci, občané či poddaní - se má „podřizovat“. Každá z těchto autorit je jiného druhu či rozsahu, stejně i každá z podřízeností (manžel vůči manželce není to samé co otec vůči dětem atp.), Pánem je vždy Ježíš. Autorita tu souvisí se sebeomezením a osobní obětí (Ef 5,25.28.31; 6,9; Ko 3,19b; 4,1); podřízenost se může pojít s křesťanským utrpením (1Pt 2,12.18-25; 3,1.6). Řádný život má i svou odměnu (Ko 3,24; Ef 6,1b-3.8.9b). Liší se „podřízenost“ (Ef 5,22; Ko 3,18; 1Pt 2,13; Ř 13,1) od „poslušnosti“ (Ef 6,1.5; Ko 3,20.22; srov. 1Pt 3,5-6)? Co vůbec znamená „podřít se“, „podřadit se“, vřadit se do řádu (ř. *hypo-tassein*)? O jaký řád (ř. *taxis*) jde?!
- **Proti neřádu:** Etika „tabulek“ není revoluční; podle některých vykladačů měli být křesťané nenápadní, měli si uchovat odstup od světa – v očekávání blízkého příchodu Páně. Jiní si naopak všímají podvrtné dynamiky „tabulek“; nekonzervují tradiční pořádky, nýbrž – v duchu Tóry, sz proroků a Ježíšovy služby – revoltují proti hříchu: Muž tu není pánem života a smrti svých blízkých (dle římského práva), jeho mocí je obětavá láska a služba (Ko 3,19.21; Ef 5,25-33); podřízenost ženy není právem muže, ale odpovědností právě ženy (Ko 3,18; Ef 5,21-24); otrok, sluha, zaměstnanec je vnitřně svobodný, jeho srdce i práce mají nerozděleně patřit Pánu; atd. Evangelium řády světa neruší; přes generace však proměňuje a - jsou-li hříšné a destruktivní – podvrací kulturní, rodové i subjektivní vzorce sociálních vztahů mužů a žen, postavení rodičů a dětí, moci šéfů a loajality podřízených, světské vlády...
- *Křest vodou nás „uzemňuje“ v realitách hmotného světa, ve skromných úkolech všedního dne jakožto v našem povolání od Pána Boha. Boží Syn se stal člověkem, abychom se i my stali pravými lidmi; právě tam, kde žijeme: v manželství a rodině, v práci, v obci a státu. Přemýšlejme, co pro naše manželství, rodičovství, naši práci i pracovní pozici či pro naše občanství znamená evangelium – že Ježíš je Pán? Z jakých představ a očekávání nás „domácí tabulky“ vyvádějí? K čemu máme – jako manželé, rodiče či děti, šéfové či zaměstnanci – v Kristu směřovat? V kterých oblastech Boží slovo soudí naši náturu či neřád současnosti?*

Křestní kázání 4: Nové společenství

7. dubna (Sk 2,32-47)

Vyvýšený Ježíš, Pán a Kristus, vylil na učedníky Otcem zaslíbeného Ducha svatého, aby tak skrze pokání a křest vzniklo nové, alternativní společenství napříč generacemi, ve kterém Boží Duch přebývá.

1. Vyvýšený Pán sesílá Ducha (Sk 2,32-36)
2. Duch je dán kajícím a pokřtěným (2,37-40)
3. Rodí se nové společenství v Duchu (2,41-47)

- **Pán Ježíš a Boží Duch:** Petr vysvětluje židovským poutníkům (v1-14), že v Ježíši (v22-36) Bůh naplňuje svá zaslíbení spásy - a že tedy vylil na učedníky Božího Ducha (v16-21.33.38n). Ve vzkříšení a nanebevstoupení byl Ježíš uveden na Boží trůn (v33a.34-36; Mt 28,18; Ř 1,3n; Fp 2,6nn; Da 7,13n): je nyní inaugurován jako soudce, davidovský král, Mesiáš, a Pán (v34: Ž 110,1; Fp 2,9-11), obnovitel světa, dárce pokání a křtu odpuštění (Sk 3,18-26; 4,10-12; 5,29-31; 10,42n; 17,30n), působilce spásy v Duchu svatém (v38n; 5,32; srov. J 16,7nn; 20,21-23; Ga 3,13-14; 4,6; Ef 1,13n). Teologie shrnuje Kristův příběh, jak ho známe z evangelií, v trojiční nauce: Otec posílá Syna, dárce Ducha (v36; L 3,16); Duch zmocňuje Syna ke službě (L 1,35; 3,21n; 4,14); a stejný Duch zmocňuje i Ježíšovy svědky (L 24,49; Sk 1,5-8; 5,31nn; J1 5,5-8).
- **Dar Ducha:** Dar Ducha je projevem současného Ježíšova panství (v33-39) a závdavkem budoucí obnovy všeho (3,18-26; Ef 1,13n; Ř 8,9-30; 1K 15). Poutníci se ptají, jak mají na tyto eschatologické události reagovat (v37). Odpovědí na Ježíšovo vyvýšení a cesta k účasti na Duchu (v38c-39n) je pokání (*metanoia*) a křest (v38). Křest se jako u Janova křtu pojí s pokáním a odpuštěním hříchů, a nově se jménem Ježíše (srov. 22,16) a s Duchem (v38n). Ve Sk je dar Ducha při křtu, zdá se, zmiňován výslovně tehdy, jsou-li ke Kristovu lidu připojeny nové skupiny (židé, Samařané, pohané, učedníci Janovi). Křest jednou otevírá dveře k přijetí Ducha, jindy dar Ducha vede ke křtu; někdy jsou zmíněny zvláštní projevy přítomnosti Ducha (8,12.14-17; 9,17n; 10,44-48; 11,15-17; 19,1-7). Účast na Kristu a na Duchu každopádně není „k mání“ bezprostředně, nýbrž pojí se právě s pokáním a křtem. A není jen individuální, nýbrž zahrnuje – v abrahamovské logice – celé rodiny napříč generacemi, ale i vzdálené lidi (v39; 16,15.31-34; Gn 12,1-3).
- **Nové společenství:** Ti, „*kdo přijali slovo, byli pokřtěni a přidáni*“ (v41). Kristovo panství, které se v tomto čase realizuje dílem Ducha, ustavuje alternativní komunitu nové kvality (v41-47; 4,32 – 5,16). Nejenže zahrnuje celé rodiny (v39), ale překračuje i sociální (v44n; 4,34-37), kulturně-jazykové (6,1nn), teologicko-politické (6,7; 23,6), a dokonce i etnicko-rituální rozdíly (10,1nn; Ř 1,16; Ef 3,1nn). Je vytrvalým – a vytrvale rostoucím (v47b) – společenstvím (*koinónia*), shromážděným kolem apoštolského učení (*didaché*), „*lámání chleba*“ - míněna pohostinnost, nebo (také) Večeře Páně? - a modlitby (v42). Je společenstvím praktické pomoci i zázraků, společenstvím veřejným a chrámovým, ale i domáckým (v46n). Je společností mesiášské Tóry (Dt 15; Iz 11,1nn; Ž 133; Mt 5,1-12): není tu řeč o „prvotním komunismu“ ani o „františkánské chudobě“, nýbrž spíše o sdílení života, o štědré solidaritě bohatších s potřebnými (srov. 1K 12,21-26; 2K 8-9; Fp 4,10nn; Jk 4,11 – 5,6).
- *Kristova vláda se realizuje v pozemských faktech pokání, křtu a společenství. V centru společenství stojí slovo, stůl a modlitba. Pokání a křest nás vplétají do souvislosti „vnitro-trojičního“ života a do mezilidských odpovědností. Ke Kristu patříme díky Duchu svatému, ale ne bez pokání a křtu, ne bez Kristova lidu (srov. Bonhoefferův odpor proti „levné milosti“ – milosti bez zvěsti, bez svátostí a poslušnosti - v úvodu k jeho Následování). Pán sám buduje i naše sbory; naše sbory mají být ohnisky nového, praktického bratrství.*
- **Bohoslužebná čtení:** Ž 133; Mt 5,1-12; Iz 1,16-18

Křestní vyučování 5: Kristova církev

8. – 13. dubna (Ef 4,1-6)

Následování Krista, jakkoli niterné a osobní, není nikdy sólovou záležitostí. Ve světě a před Bohem nestojíme pouze každý sám za sebe, nýbrž jsme povoláni žít ve společenství s lidmi. Nikdo ani nepokřtil sám sebe, nýbrž byl tu někdo druhý, je tu sbor, je tu církev pokřtěných. Proč existuje církev? Co vůbec je církev?

- **Kristovo tajemství:** Ústředním tématem Ef je církev. Ne však s ohledem na její struktury a řády, bohoslužbu či vůbec činnost, nýbrž spíše s ohledem na její původ a „podstatu“. Etika křesťanského a církevního života není mystická, nábožensky virtuózní či nevšední (4,1n.17 – 5,20; 5,21 – 6,9). Její důvody, cíle a souvislosti však přesahují možnosti lidského rozumu i citu, činů i plánování (2,8-10). Bůh sám tu v Kristu a mocí Ducha podle odvěkých záměrů jedná s věřícími - uprostřed jejich všedního dne, zato v kontextu nadlidských dějů, sil a záměrů (1,3-14.20-22; 3,10; 6,10-17). Církev, ústřední „položka“, vyjádření, ale i „nástroj“ tohoto Božího velkého díla, a sice církev jakožto Kristův lid složený z židů i národů, je „*tajemstvím*“, jež Bůh díky Pavlovu evangeliu vynesl na světlo (1,9n; 3,1-11; 5,32; 6,19) a jež máme – modlí se Pavel za věřící - společně poznávat a podle něj i společně žít (1,15-19; 3,14-19; 4,13-16).
- **Obraz Trojice** (Ef 6,1-6): Moderní teologie (Ratzinger, Volf aj.) popisuje církev jako „ikonu Trojice“. Bůh je jeden, a přece je společenstvím a vzájemností, láskou a sjednocením tří různých „osob“. Tomuto troj-jedinému (nadmírnému) původu a Původci církve odpovídá, resp. má odpovídat, i její reálná (zemitá) podoba: jednota v různosti a různost v jednotě, vzájemnost lásky, skromnosti, úcty (v1n). Tomu rovněž odpovídá troj-jediné „*pouto pokoje*“ (v3-6), přičemž tu snad nejde o naukové výklady (o křtu atp.), nýbrž o jejich fakticitu (tělo, naděje, víra, křest, Boží působení): Bůh nás, napříč rozdíly, spojil svými dary. Ztratit ze zřetele Boží dílo znamená udělat z církve vlastní projekt, lidský klub, upadnout do skutkaření; zapomenout na tělesnou realitu znamená propadnout nebiblickému blouznivectví a fanatismu pýchy.
- **Obrazy církve:** I v ostatních popisech církve v Ef se spojují tyto dva „protikladné“, nesouměřitelné póly: na jedné straně Boží iniciativa, plán a cíl; na druhé straně jejich lidské uskutečnění ve všedních skutcích lásky. Užité obrazy či metafory také nejsou pouze prázdnými přirovnáními, nýbrž vyjadřuje se v nich teologická a etická realita církve (Boží i lidská, duchovní i tělesná: „*jedno tělo a jeden Duch*“). Jde např. o pojem „*těla*“ (ř. *sóma*) Kristova: v Ef nejde předně o charismata a o služebnosti ve sboru (srov. 1K 12,12nn, kde Kristus nefiguruje jako hlava), nýbrž spíše o souvislost pozemsky viditelné církve s Kristovým nebeským dílem (1,22n; 2,16; 3,6; 4,12-16.25; 5,28-32), ba jednotu s Kristovou vlastní cestou (1,20 – 2,10: „*I vy... s Kristem... s ním... v Kristu...*“); církve z židů a národů je Kristovou „*plností*“ (1,22n; 4,10), prvotním uskutečněním zamýšleného sjednocení všeho v Kristu (1,9n; 2,16; 3,6; 4,3); je vyjádřením jeho vítězství nad mocnostmi, jež se uskutečňuje mj. v tom, že obdarovává církev vhodnými lidmi, aby se církev budovala v poznání pravdy (4,7-12). S tím souvisí pojem „*jednoho nového člověka*“ (2,15; 4,13-16; 5,31n; srov. 3,14-19). Dále jde o tradičně sz pojmy Božího „*lidu*“ či „*rodiny*“ (1,18; 2,11-13.17-19) a „*chrámu*“ Ducha (2,19-22). Obrazem církve je ovšem i milovaná manželka (5,22nn).
- *Jsmo pokřtěni v církvi, církvi a... do církve. Církev není jen lidskou organizací, nástrojem k pěstování víry a životního stylu. Není ani jen účelem a nástrojem. Nýbrž její smysl a poslání, stejně jako její bohoslužebný i všední život pramení ze zdrojů trojjediného Boha, ba jsou jaksí jeho „obrazem“. Církev je Boží lid, rodina dětí Božích; je novým člověkem a tělem Kristovým; je chrámem a přibýtkem Ducha svatého. Uvažujme společně nad tímto naším povoláním: nad dílem Boží milosti i nad lidskou odpovědí v životě sboru.*

Křestní kázání 5: Dar a závazek

Květná neděle 14. dubna (1K 10,1-13)

Zkoušky Izraelitů na cestě z Egypta do země zaslíbené nám připomínají, že Kristova spásná přítomnost mezi námi je darem, který člověka zavazuje.

1. Dar záchrany (1K 10,1-4)

2. Zmrhaný dar (10,5-11)

3. Povzbuzení v pokušeních (10,12-13)

- **Typologie:** Dávný exodus je tu nahlížen optikou současných Kristových darů (v1-4); a současné zápasy Korintských jsou poměřovány dávnými zkouškami exodu (v5-11: v12n). Sz události jsou pravzory nz faktů (v1-4); nz fakta vrhají nové světlo na sz události (v4c). Máme před sebou christologické rozvinutí sz typologie exodu (Mk 1,1nn; 14,22-25; J 6; Ř 8,18-25; Ga 5,1; Žd 12,18nn): Exodus je ve sz smluvní „ekonomii“ natolik klíčový, že zůstává narativním a interpretačním rámcem mnoha událostí následujících, ale i jejich kritickým kritériem a nadějným potenciálem; každá nová generace žije *sub specie exodus* (Ž 74; 78; 95; 106; Ez 20; Oz 11; Joz 3n Neh 9). Události exodu jsou modelem (v6.11; řec. *typos*) našeho zápasu s pokušením: V souvislosti 1K (1K 8-11) jde o pokušení lhovosti vůči bratřím (9,23nn; 10,32 – 11,1).
- **Dar spásy:** Vysvobození skrz moře a Boží péče o Izrael na poušti jsou popsány coby křest a Večeře Páně (v1-4; Ex 13,21n; 14,19; 16,4). Samotný přechod přes moře je v Ex líčen jazykem potopy, příp. stvoření světa (Ex 15; srov. Jb 38; Ž 74; 1Pt 3,20n). Mana je nebeským, „duchovním“ darem (Dt 8,3; Ž 78,25; J 6,32n); a skálu pojímala židovská tradice jako putující zdroj vod, apoštol jako Krista osobně (v4bc; Ex 17,6). Kristus sám zajišťuje kontinuitu sz a nz dějů i komunit; Kristus sám je garantem, ba obsahem exodické i nz spásy, ztělesněné nyní ve křtu a Večeři Páně. Pavel neříká, že přechod mořem a zázračné sycení, resp. svátosti, samy o sobě nic nejsou; jsou naopak reálnými událostmi a dary spásy: Jsme na cestě s Kristem!
- **Selhání na poušti:** Křest a eucharistie jsou však dary, které lze znevažovat, zradit, promrhávat (v5.12)! Pavel pro příklad zmiňuje několik typických selhání Izraele na poušti (v5-11): žádostivost po masě (v6: Nu 11,3.34; Ž 78,30; 106,14), uctívání zlatého telete (v7: Ex 32,6), smilnění s Moábkami (v8: Nu 25,1.9), pokušení „Krista“ malomyslností (v9: Nu 21,4nn; 14,22; Ex 17,2.7; Ž 78,18.30.41.56; 95,9; 106,14), reptání na Boží domnělou nepřítomnost, na poměry v zemi zaslíbené (Nu 11,1; 14,27nn; 17,6.30; Ž 106,25). Podobné zkoušky číhají i na kristovce (v6.11-13) jako na ty, kterým bylo dáno projít křtem a které provází a sytí Kristus osobně (v1-4). Zůstaneme s Kristem?
- **Zkoušky a pokušení:** V širší souvislosti 1K pojednává Pavel o pokušení modlářství (v14; 1K 8.10), jde mu však zejména o sebekázeň pro evangelium a s ohledem na bratry (9,23nn; 10,32 – 11,1.33n; 13,1nn). Pavel argumentuje: křtem jsme byli uvedeni na cestu, resp. „duchovní“ strava je nám posilou na cestě, v jejichž „zkouškách“ či „pokušeních“ (*peirasmos*) se musíme osvědčit, nemají-li Boží dary vyjít na prázdno (v12n). Podobně jako Izraelity na poušti (Dt 8,1nn; 13,4), i nás Bůh vychovává pomocí úskalí na cestě. Co je oním „výchoiskem“ ze zkoušek (v13)? Jistě – po exodickém vzoru – vděčnost, spokojenost s Božím slovem, čistota atd., ale zásadně i Boží věrnost (v13a), lidská přímluva a pokání. Zůstaňme s Kristem... a s bratry!
- *Křest a Večeře Páně jsou darem – jako přechod moře, mana a voda - i závazkem. Ve křtu nás Bůh postavil na cestu s Kristem, v duchovní stravě a nápoji nás Kristus osobně provází a sytí. To je výchoisko; ovšem nevyvazuje nás z všední oddanosti Kristu. Kázání může varovat před falešnou sebejistotou a povzbudit k důvěře ve zkouškách, k vděčnosti a sebekázi. K daru křtu patří odpověď vytrvalé víry.*
- **Bohoslužebná čtení:** Ž 95; Mt 21,7-14; Dt 8,14-18

Křestní vyučování 6: Stůl Páně

15. – 18. dubna (1K 11,17-34)

Je-li křest svátostí počátku, je Večeře Páně svátostí a posilou na cestu. Opakovaně centruje a soustředí naši víru – a život našeho společenství – na to podstatné, na sama východiska naší existence: na dar Kristova těla a krve, na jeho panování i očekávaný příchod, ovšem také na bratra a na sestru.

- **Ztělesněné evangelium:** Církevní svátost Večeře Páně vychází z odkazu a ustanovení Ježíšova, který vpředvečer své smrti typologicky propojil starosmluvní paschální hod (Ex 12) s obětí vlastního těla a krve, s ustanovením nové či obnovené smlouvy (Jr 31), stejně jako se zaslíbením příchodu Božího království (1K 11,23-26; Mt 26,26-29; srov. J 13,1nn). Život církve se - po vzoru Ježíšovy služby (Mt 9,9-15 aj.) - od počátků pojil s hmotnými reáliemi tohoto světa, mj. s jídlem a pitím (Sk 2,41nn; 1K 8-10; 1Tm 4,1-5 atp.); VP patřila ke shromáždění církve. Podobně jako křest, i VP „uzemňuje“ věřící společenství v díle Kristově, ze všech možných jiných důležitých, natož nepodstatných činností a myšlenek nás vrací k jádru věci - ke Kristu. Spásu, odpuštění, společenství s Bohem jsme si nevydobyli sami, nýbrž dostáváme je darem; nejsou jen niternými prožitky, ale ani jen vnějšími projevy moci, nýbrž podávají se nám nejprve jako tělo a krev Kristovy „pod způsobou“ všedního pokrmu, chleba a vína. Jako Ježíš tu děkujeme Bohu za jeho dílo (proto eucharistie - díkůvzdání); „*zvěstujeme Pánovu smrt*“ a očekáváme jeho příchod, „*dokud nepřijde*“ (1K 11,26); přijímáme odpuštění a ujištění víry; jsme „*jedním tělem*“ (1K 10,17). Skvělý přehled vývoje nauky o VP v církevních dějinách poskytuje P. Filipi v „*Hostině chudých*“ (Praha, Kalich 1991).
- **Nehodně:** V Korintském sboru slavili VP natolik „*nehodným způsobem*“ (v27), že podle Pavla o VP už ani nešlo. Docházelo totiž ke štěpení sboru (v17-19), a sice jednak na movité, kteří měli dostatek a pustili se do přinesených pokrmů, ba někteří se dokonce opili, jednak na chudé, snad otroky, kteří podle všeho mohli dorazit až později, a nic na ně nezbylo (v20-22). Takové nehodné stolování – separé a bez ohledu na chudého bratra, ponižující bratra – „*nerozlišuje*“ (ř. *diakrinein*) „*tělo a krev Páně*“, neodpovídá pašijní, obětní, smířčí intenci Ježíšova ustanovení (v23-26); a zasluhuje Boží soudy nad provinilci, nejprve ovšem k jejich nápravě (v30.32). Nejde tu tedy o „*nehodné*“ jedince – v zásadě jsme všichni nehodní, resp. hodni Večeře Páně jsou právě ti, kdo ve shodě s Ježíšovým slovem (v23-25) vědí o svém hříchu; jde o „*nehodný způsob*“, o soukromnění, o oddělování se od bratří, o bezohlednost. Je zřejmé, že takový individualismus může nabývat různých podob – od nesmířlivosti až po „*svátostnou niternost*“, která se nechce dát rušit spolustolovníky...
- **Vhodně:** Apoštol dává tři instrukce o slavení VP, které by odpovídalo Kristově intenci. Svátost ať se raději oddělí od sborového hostu, každý ať se nají doma (v22.34). Se slavením VP je nutno počkat na všechny, na vhodný čas (v33). A každý má sám sebe podrobit zkoumání, ba soudu, nejspíš s ohledem na postoj k druhým, ale i k Ježíšově dílu (v28-32), „*a tak*“, „*tímto způsobem*“ (ř. *houtós*, ne: „*než*“) *má jíst a pít* (v28).
- *Poslední setkání „křestních katechezí“ se jistě může zaměřit na sporné křestní otázky: na otázku formy (ponoření, pokropení, polití), vztahu křtu k víře (křest vyznávajících, křest dětí), souvislosti křtu s členstvím v církvi nebo na otázku teologie křtu. Církev bratrská zde tradičně vychází z hermeneutiky rozlišování na věci podstatné (milost, spása, víra atp.), služebné (jež podstatným slouží: Písmo, křest atp.) a případné (otázka forem). Nabízí se ovšem také příležitost vrátit se nad tematikou Večeře Páně znovu k samému jádru evangelia.*

Křestní kázání 6: Jednota s Kristem

Velký pátek 19. dubna (Ř 6,1-14)

Kristus byl ukřižován, zemřel, byl pohřben, a vstal z mrtvých. Touto cestou šel pro nás. I my tedy jdeme stejnou cestou s ním – smrtí k životu.

1. Kritická otázka (Ř 6,1n)
2. Odpověď křtu (6,3-8)
3. Výzva k životu (6,9-14)

- **Jednota s Kristem:** Podle některých vykladačů (A. Schweitzer, E. P. Sanders aj.) má Pavlovo evangelium vícero ohnisek – vedle nauky o ospravedlnění z víry v zaslíbení evangelia (Ř 2-4; Ga 2-4) nebo o Kristově vítězství nad mocnostmi (1K 15; Ef 1,20nn) je to i zvěst o sjednocení s Kristem (srov. Lutherovu „*radostnou výměnu*“ v sermonu O svobodě křesťana aj. či Kalvínovu *unio mystica* v Inst. III, 11,10). Co Kristus vykonal, to vykonal pro nás, s námi – a my s ním, ba v něm (Ř 6-8; 2K 4,10-14; 5,14-21; Ga 2,19n; Ef 1,20 – 2,10; Fp 3,8-11). O jakou jednotu jde? O splynutí osob? Jistě o jednotu věřícího porozumění evangeliu (v3.6.9.11: „*Nevíte snad... Víme přece... Vždyť víme... i vy počítejte s tím*“), o jednotu důvěry k Pánu Ježíši; ovšem zde také o jednotu „svátostnou“ a typologickou, totiž „pod způsobou“, v napodobení a „*podobnosti*“ křtu (v5).
- **Jednota v smrti i životě:** Ř 1-5 kontrastuje evangelium se spravedlností „ze zákona“, tj. na základě rituálně-etnické příslušnosti k Izraeli, poslušnosti přikázání. Boží milost v Kristu zahrnuje věřící, a to bez ohledu na jejich pozici či stav (1,16n). Pavel shrnuje roli Zákona v Ř 5,20n: ospravedlňuje tedy milost, ba umožňuje hříchy?! Můžeme si – „logická otázka“ – hříchem namnožit milost (v1)?! Ne, vládě hříchu jsme přece zemřeli (v2.12nn)! Jak, kdy?! S Kristem: jsme „*s ním pohřbeni v [jeho] smrt*“ (v3n), jsme s ním „*sjednoceni / srostlí v podobnosti jeho smrti*“ (v5), „*naš starý člověk byl s ním ukřižován*“, „*zemřeli jsme s Kristem*“ (v6.8). Na mrtvého – na Krista i kristovce - nemá hřích nárok (v6.9-11), zní odpověď na rouhavou logiku v1. Podobná kauzalita a paralela platí i o Kristově, a tedy i o našem vzkříšení k životu, zde zejména k morálně novému životu (v4b.5b.8b.9-11.12nn; srov. 8,11.18nn; 2K 4,14; 5,1nn): „*jako Kristus... i my*“ (v4n), „*spolu s ním budeme i žít*“ (v8), „*žijeme Bohu v Kristu Ježíši*“ (v11). Ježíšův příběh je naším příběhem, On a v něm je celá naše spása. Předními jazykovými prostředky, vyjadřujícími tuto jednotu, jsou tu předložky „*s*“, „*do*“, „*v*“.
- **Křestní jednota:** Jak jsme zemřeli s Kristem?! Tradice hovoří o pokání a zpovědi (srov. Bonhoefferův „Život v obecenství!, *Návrat domů* 2006, s. 77nn). Pán Ježíš a apoštolové mluví o umírání v podobě následování a utrpení (Mt 16,21nn; 2K 4,7nn; Ga 6,17; Ko 1,24; 1Pt 2,20n). Zde Pavel připomíná křest: právě křest „*do Krista*“, „*do smrti*“ Kristovy, pohřeb s Kristem „*do smrti prostřednictvím křtu*“, je odpovědí na rouhavou logiku, vyvozující z evangelia ospravedlnění hříchu (v1-3). Fakt křtu a jeho obsah – sjednocení s Kristem v jeho smrti a tedy i v životě – je argumentem proti pokušení „hřešit na milost“. Křest je tu povoláním k víře, výzvou k boji s hříchem, obranou nového života (v11: v12nn).
- *Jedna věc je znát příběh Velkého pátku, druhá rozumět, resp. věřit jeho významu pro mě. Kristus zemřel za nás: zemřeli jsme tedy s ním, v něm. A s ním a v něm smíme proto i žít. Pavel aplikuje – prostřednictvím křtu - Kristův kříž, pohřeb a vzkříšení na všednodenní zápas věřícího s hříchem. Kázání může být novým ujištěním o moci Kristova kříže – vždyť jsme byli pokřtěni. „Baptizatus sum“ (Luther).*
- **Bohoslužebná čtení:** Ž 22,2-12; L 23,32-49; 2K 5,17.

Křestní kázání 7: Moc vzkříšeného Krista

Neděle vzkříšení 21. dubna (1Pt 3,15 – 4,1)

Kristus pro nás trpěl, a pro nás i vstal z mrtvých a ujal se vlády nad mocnostmi. Třebaže všem souvislostem zdaleka nerozumíme, smíme i v protivenstvích obstát s dobrým svědomím. Jsou totiž cestou za Kristem.

1. Naše a Kristovo utrpení (1Pt 3,15-18)

2. Naš a Noemův křest vodou (3,19-21a)

3. Naše dobré svědomí a Kristova vláda (v21b – 4,1)

- **Temné místo:** Luther v kázání k textu říká (WA 12,367): „*Je to podivuhodný text a temnější místo než snad jakékoli jiné v Novém zákoně, takže ještě bezpečně nevím, co má sv. Petr na mysli.*“ (Srov. také 4,6.) Přišel Kristus hlásat duchům „*tehdy*“ – po své smrti? po vzkříšení? po nanebevstoupení? -, či „*v něm*“, v Duchu (v18n)? Kdo jsou „*duchové*“: lidé Noemovy doby (v20; Gn 6,17); lidé Petrovy doby (v21; 2,8; 2Pt 3,3nn; Mt 24,37); mocnosti (v22; Gn 6,1-4; Mk 1,27)? Co je oním „*vězením*“: duchovní stav nevěřících (Ef 2,1-3; Ga 4,9); říše mrtvých (Ž 115,17; „*sestoupil do pekel*“ z Kréda); „*peklo*“ (Mt 25,41); sféra mocností (Ef 2,2)? Co jim Kristus „*ohlásil*“: živým lidem evangelium v apoštolském kázání (1,25; 2,9; 2K 2,14nn; Ef 3,8-11); sz mrtvým soud, či osvobození (srov. ikony zobrazující Vzkříšeného, jak vyvádí lidstvo ze smrti); či mocnostem svou vládu (v22; Ef 1,21; 4,8; Fp 2,10; Ko 2,15; 1K 15,23-28)? Jakou roli hraje typus archy a potopy (v19n)? Jak křest „*zachraňuje*“? A je „*závazkem dobrého svědomí*“ vůči Bohu; či „*formální žádostí*“ křtěnce o dobré svědomí; „*žádostí*“ sboru o dobré svědomí pro křtěnce; nebo „*smlouvou*“ o dobrém svědomí? Nepatří ale tyto a další nejasnosti k jasné výpovědi textu?! Všem souvislostem Kristova vzkříšení – a svých vlastních životních zápasů - nerozumíme. Víra se ale drží Pánovy zvěsti, a tak může s dobrým svědomím obstát...
- **Dobré svědomí:** V 1Pt jde o obtíže křesťanů v tlacích starých návyků, a zejména nepřející společnosti (v17n a 4,1n; 2,11 – 4,19; 1,6; 4,12; 5,9). Jak si Kristův učedník může uchovat „*dobré svědomí*“ a jistotu víry uprostřed pomluv a pronásledování (v16.21; 2,19)? Ve světle Kristova utrpení, vzkříšení a panování se útlak jeví jako cesta záchrany – jako cesta Kristova (2,21nn; 4,1.12nn; 5,8-11; 1,6-9; 2,18nn). Toto záchrana se zhmotňuje ve křtu (v21n): víra v Kristovo dílo je důvodem „*dobrého svědomí*“, vystavuje nás ale zároveň nepřijemným výzvám (v15n). Snad tento paradoxní rys spásy – Ježíš panuje, a my proto musíme nejprve zápasit jako on, záchrana přichází skrze nebezpečí a soud (4,16-19; Fp 3,8-11; Mt 16,21nn; J 12,24-26) – se vyjadřuje „*typem*“ potopy a archy (v18n). Tento původně snad samostatný hymnus (srov. 1Tm 3,16) je typologickou variantou (srov. 2,5.9n; 3,6) vícekrát zmíněného refrénu 1Pt (1,7; 2,21; 4,12nn; 5,6nn).
- **Vítězný Kristus:** Vítězství nad vzdorujícími mocnostmi je podstatnou částí velikonočního díla (Mt 4,1nn; 8,2nn; 27,51-53; 28,18-20; Ef 2,1nn; Ko 1,20; 1K 15,20nn; Zj 19-21). Už ve SZ Bůh svou vládu, ale i spásu prosazoval proti odporu nepřátel, lidských i „*božských*“ (Gn 6-9; Ž 2; 74; Jb 38 aj.). Kristovo vzkříšení se dnes projevuje mj. zvěstí, jež člověku dává „*dobré svědomí*“; a jež ho k „*dobrému svědomí*“ zavazuje i za těžkých okolností (v21n; Ko 2,6-23).
- *Evangelium zvěstuje a křest zpřítomňuje toto: Kristus vstal z mrtvých, Ježíš je Pán: a kdo mu věří, je osvobozen a zachráněn. Zvěst o vítězném Pánu nás ale nejprve staví do vnitřních i vnějších zápasů o víru, o poslušnost, o dobré svědomí. Jako Noe dosáhl spásy díky vodám soudu, jako Kristus došel vzkříšení a panství skrze kříž, tak i my ctíme Krista Pána dobrým svědomím uprostřed zápasu. Do všech souvislostí Kristova díla věru nevidíme, „*algoritmu*“ spásy rozumíme jen útržkovitě. Křest vodou ale staví víru na pevný grunt zvěsti o Kristově panství; a připomíná, že v Kristu jsou i utrpení a soud cestou spasení.*
- **Bohoslužebná čtení:** Ž 22,20-29; L 23,50 – 24,10; 1K 15,54b-58.